

Stichting Pensioenfonds BP

Jaarverslag 2009

STICHTING PENSIOENFONDS BP
Jaarverslag 2009

Voorwoord

Voor u ligt het verslag van Stichting Pensioenfonds BP over het boekjaar 2009.

Het afgelopen jaar kende meerdere gezichten. In het eerste kwartaal van 2009 was er nog volop crisis op de financiële markten. Vanaf maart begon het herstel, aanvankelijk nog aarzelend. In de tweede helft van het jaar zette het herstel door, al bleef sprake van volatiliteit op de markten. Alle pensioenfonds, ook die van BP Nederland, werden zich het afgelopen jaar eens te meer bewust van ‘zwarte zwanen’. Het beroemd geworden boek van Nicholas Taleb over ‘black swans’ handelt over onvoorspelbare en onwaarschijnlijke gebeurtenissen met grote impact die niet voorspeld zijn door de meeste experts.

Op het moment van schrijven van dit voorwoord zijn de financiële markten opnieuw volop in beweging. Het bestuur van het pensioenfonds moet te midden van al deze onzekerheid zijn koers bepalen. In het verslagjaar is hard gewerkt aan een robuust pensioenfonds. De beleggingsresultaten van het fonds waren zeer bevredigend.

De visitatiecommissie heeft een instructief rapport uitgebracht. Reglementswijzigingen zijn doorgevoerd. In maart 2009 is een langetermijnherstelplan ingediend bij DNB. Eind april 2010 is de dekkingsgraad 112,5%. Ultimo 2009 was dit 112,2%, een goede verbetering ten opzichte van de stand van 105% in februari 2009.

Het bestuur heeft zich in het verslagjaar georiënteerd op een fusie met pensioenfonds BP Raffinaderij. In 2010 worden belangrijke stappen gezet naar een fusie per 1 januari 2011.

Het bestuur bedankt al degenen die zich het afgelopen jaar hebben ingezet voor het fonds.

Capelle aan den IJssel, juni 2010

Het bestuur

S. Gunnewijk, voorzitter

P. Westerman, vicevoorzitter

Inhoudsopgave

1	Personalia	6
2	Algemeen	7
	Doelstelling	7
	Producten van het pensioenfonds	7
	Organisatie	9
3.	Kerncijfers	11
4.	Bestuursverslag	12
	Externe ontwikkelingen	12
	Financiële markten	12
	Pensioenen	14
	Algemeen Bestuurlijke Zaken	20
	Goed pensioenfondsbestuur	20
	Pensioenontwikkelingen binnen het fonds	23
	Beleggingen van het fonds	24
	Performance van het fonds	25
	Vooruitblik	26
	Het financiële beleid	27
	Risicoparagraaf	31
5.	Algemeen oordeel verantwoordigorgaan	34
6.	Samenvatting van het rapport met bevindingen visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds BP	35

7.	Jaarrekening 2009	37
	Balans per 31 december	38
	Rekening van baten en lasten	39
	Kasstroomoverzicht	40
	Toelichting algemeen	41
	Toelichting op de balans	49
	Toelichting op de rekening van baten en lasten	66
8.	Overige gegevens	74
	Actuariële verklaring	75
	Accountantsverklaring	77

Personalia

(stand per 19 mei 2010)

BESTUUR

Voorzitter namens werkgever	Leden namens werkgever	namens werknemers	namens pensioengerechtigden
S. Gunnewijk	P. Westerman M. Roberts	E. Hamelink M. Jans	F.H. van der Schalk P.O. van Triet

VERANTWOORDINGSORGAAN

Namens werkgever	namens werknemers	namens pensioengerechtigden
H. Muilerman	A. Zonderop	C. Vreeken

EXTERN GEMANDATEERD

H.J. Lindaart

BESTUURSONDERSTEUNING

Blue Sky Group, Amstelveen

ADMINISTRATIE

Blue Sky Group, Amstelveen

ACCOUNTANT

Ernst & Young Accountants, Rotterdam

ADVISEREND ACTUARIS

Drs. K. Kusters-Van Meurs AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

CERTIFICEREND ACTUARIS

Drs. A.H. Venemans AAG
verbonden aan Mercer Certificering B.V., Amstelveen

CUSTODIAN

Northern Trust

VERMOGENSADVISEUR

Portfolio Evaluation Ltd

VERMOGENSBEHEERDERS

State Street Global Advisors
BlackRock
Barclays Global Investors

BANK

ABN AMRO, Amsterdam

HERVERZEKERING

Zwitserleven, Amstelveen

Algemeen

Doelstelling

Stichting Pensioenfonds BP stelt zich ten doel het uitvoeren van de pensioenregeling, zoals deze tussen werkgever en ondernemingsraad is overeengekomen. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid en toetst of afspraken in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving.

Producten van het pensioenfonds

Algemeen

Het fonds voert verschillende pensioenregelingen uit. Pensioenregeling 2006 geldt voor deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 en op 1 januari 2006 bij BP Nederland in dienst zijn of na 1 januari 2006 in dienst zijn getreden. Deelname aan de regeling is verplicht voor alle werknemers die aan de voorwaarden voldoen.

Oudere werknemers die zijn geboren vóór 1 januari 1950 en die op 31 december 2005 in dienst waren van BP vallen onder pensioenregeling 2002. Op een kleine groep werknemers is pensioenregeling 1998 van toepassing.

Pensioenregeling 2006

Basisregeling

De basispensioenregeling is een eindloonregeling en deze regeling komt tot uitbetaling bij het bereiken van 65-jarige leeftijd. Bij eindloon wordt de hoogte van het ouderdomspensioen gebaseerd op het laatstverdiende salaris. Het opbouwpercentage bedraagt 1,75% per jaar van de laatst geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het jaarsalaris, exclusief ploegendienstsalaris. Het is maximaal EUR 69.674 (1 april 2009), verminderd met de franchise. De franchise is per 1 april 2009 vastgesteld op EUR 16.078.

De basisregeling voorziet naast een ouderdomspensioen in een partner- en een wezenpensioen tot een jaarsalaris van EUR 69.674 (niveau 1 april 2009). Deze grens wordt jaarlijks verhoogd met de procentuele verhoging van het consumentenprijsindexcijfer. Ook een arbeidsongeschiktheidspensioen maakt onderdeel uit van de basisregeling.

De deelnemersbijdrage voor de basisregeling bedraagt 4% van het salaris waarover men later pensioen krijgt.

Aanvullende pensioenregeling

De aanvullende pensioenregeling is een beschikbare-premieregeling waarbij de werkgever jaarlijks aan iedere deelnemer een premie beschikbaar stelt. Dit bedrag wordt op een aparte pensioenspaarrekening bijgeboekt. De hoogte van de premie is leeftijdsafhankelijk. De deelnemersbijdrage aan de aanvullende regeling bedraagt 6% van het salaris boven de grens van EUR 69.674 (1 april 2009).

De beschikbaar gestelde premies worden door de deelnemers in beleggingsfondsen belegd.

Pensioenregeling 2002

Voor de deelnemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950 en voor 1 januari 2006 in dienst zijn getreden, bleef de basisregeling van 2002 ongewijzigd. Ook dit is een eindloonregeling met een normpensioenleeftijd van 65 jaar.

De basisregeling voorziet naast een ouderdomspensioen in een partner- en een wezenpensioen tot een jaarsalaris van EUR 69.674 (niveau 1 april 2009). Deze grens wordt jaarlijks verhoogd met de procentuele verhoging van het consumentenprijsindexcijfer. Ook een arbeidsongeschiktheidspensioen maakt onderdeel uit van de basisregeling. De deelnemers dragen geen deelnemersbijdrage af voor de basisregeling.

Voor de excedentregeling bedraagt de bijdrage van de deelnemers 4% van het gedeelte dat het jaarsalaris samen met het eventuele ploegdienstsalaris uitkomt boven EUR 69.674 (niveau 1 april 2009). Er geldt ook een prepensioenregeling. Deze prepensioenregeling is, evenals de excedentregeling, een beschikbare premierregeling. De deelnemers dragen aan de kosten van de prepensioenregeling 3% van het (ongemaximeerde) salaris bij. De prepensioenregeling werd ingevoerd op 1 januari 2002. Op dat moment werd een overgangsregeling getroffen. Deze voorziet erin dat gemiste opbouwjaren in de periode tot aan de pensioenrichtleeftijd van de prepensioenregeling werden bijgestort. Aan mensen die op 1 januari 2002 in dienst waren en op dat moment 55 jaar of ouder waren is door het fonds een garantie-uitkering toegezegd. Het keuzepakket biedt de deelnemer de mogelijkheid premiestortingen te doen op een individuele aanvullende pensioenrekening. Dit kunnen zowel maandelijkse als eenmalige stortingen zijn. De ingelegde premies in de excedent- en prepensioenregeling en in het keuzepakket worden in beleggingsfondsen belegd die door de deelnemer zelf zijn geselecteerd.

Reglement 1998

Een kleine groep medewerkers weigerde op 1 januari 2002 in te stappen in de pensioenregeling die toen werd ingevoerd. Deze medewerkers zijn opgenomen in het 1998-reglement. Dit reglement voorziet in een eindloonregeling met een opbouwpercentage van 1,75% per jaar. Voor deze groep medewerkers geldt geen prepensioenregeling.

Op de deelnemers die op 1 januari 2002 instemden met een overgang van hun rechten van Aegon naar Stichting Pensioenfonds BP en op dat moment niet in actieve dienst waren is de 1998-regeling van toepassing. Zij komen in aanmerking voor indexatie conform de indexatieformule van het fonds.

Indexering

Voor de pensioenregelingen 2006, 2002 en voor de deelnemers die op 1 januari 2002 instemden met overgang van hun rechten van Aegon naar Stichting Pensioenfonds BP en op dat moment niet in actieve dienst waren, geldt de ambitie van het fonds om jaarlijks per 1 april de premievrije en ingegane pensioenen te verhogen.¹

¹ Hiervoor geldt de volgende formule: de procentuele stijging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens, niet-afgeleid, van het CBS, gerekend over het volle kalenderjaar (de periode januari-december) voorafgaand aan de peildatum, afgerond
Jaarverslag 2009, Stichting Pensioenfonds BP

Het bestuur heeft vastgesteld wanneer het rendement op de beleggingen voldoende is om de ingegane pensioenen en premievrije aanspraken te indexeren. Om aan de jaarlijkse verplichtingen te kunnen voldoen, moet het fonds ieder jaar een bepaald rendement halen. Het benodigde rendement bedraagt op dit moment 4,2% per jaar. Het bestuur heeft besloten dat al het extra rendement in de eerste plaats wordt besteed aan indexatie. Om te grote schommelingen te voorkomen gaat men uit van het voortschrijdend gemiddelde rendement over vijf jaar.

De indexatieformule leidt er toe dat de dekkingsgraad niet van invloed is op de vraag of de pensioenrechten van pensioengerechtigden en premievrijen worden geïndexeerd. Wanneer de dekkingsgraad van het fonds het niet toelaat dat er geïndexeerd wordt, maar er is wel aan de criteria van de formule voldaan, dan draagt de onderneming de kosten van de indexatie. Hierbij geldt uitdrukkelijk de voorwaarde dat de middelen van de onderneming toereikend zijn.

Op 20 mei 2009 werd besloten om de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten van de gewezen deelnemers met terugwerkende kracht tot 1 april 2009 met 1,68% te indexeren. De prijsindex over 2008 bedroeg 2,5%.

Het fonds heeft geen geld gereserveerd om de pensioenen in de toekomst te verhogen, maar zal deze toekomstige verhogingen deels uit overrendementen en deels uit een opslag op de pensioenpremies betalen. De indexatie kan per jaar verschillen. Aan een verhoging in enig jaar kunnen geen rechten worden ontleend met betrekking tot toekomstige verhogingen.

Organisatie

Het fonds heeft de juridische vorm van een stichting en wordt bestuurd door een bestuur. Het bestuur is belast met het besturen van het fonds, waaronder het beheren van en beschikken over de geldmiddelen van het fonds. Daarnaast is het bestuur bevoegd om overeenkomsten aan te gaan met betrekking tot het verkrijgen, het vervreemden of het bezwaren van registergoederen.

Bestuur

Het bestuur telt zeven zetels en bestaat op dit moment uit zeven leden. Drie leden zijn benoemd door directie van BP Nederland B.V., twee leden zijn benoemd namens de deelnemers op voordracht van de ondernemingsraad en twee leden zijn benoemd namens de pensioengerechtigden op voordracht van de Vereniging van Oud BP-medewerkers. Het bestuur heeft uit zijn midden een voorzitter en een vicevoorzitter benoemd.

Volgens de vaste vergadercyclus vinden er per jaar vijf autonome bestuursvergaderingen plaats.

Een medewerker van BP Nederland staat het bestuur in de uitvoering van de pensioenregeling bij. Deze medewerker is verantwoordelijk voor de aansturing van de partijen aan wie activiteiten zijn uitbesteed. De medewerker is door het bestuur gevolmachtigd om zelfstandig op te treden naar de partijen aan wie het fonds werkzaamheden heeft uitbesteed.

op één decimaal. Wanneer deze stijging meer dan 0,5% hoger is dan de procentuele stijging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens, afgeleid, van het CBS, gerekend over het volle kalenderjaar (januari-december) voorafgaand aan de peildatum, wordt de algemene verhoging in afwijking vastgesteld op de laatstgenoemde stijging vermeerderd met 0,5%, afgerond op één decimaal. De maximale procentuele stijging die in acht wordt genomen bedraagt 4% per jaar.

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af over het gevoerde beleid aan het verantwoordingsorgaan. Het interne toezicht op het bestuur wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie.

Het fonds kent een communicatiecommissie. Deze adviseert het bestuur over het te voeren communicatiebeleid.

Een investeringscommissie (Investment Committee) adviseert het bestuur bij zijn beleidsbepaling voor beleggingen.

In 2009 is een werkgroep Harmonisatie ingesteld. Deze werkgroep bestaat uit leden van het bestuur van het pensioenfonds BP, leden van het bestuur van het pensioenfonds BP Raffinaderij en een afvaardiging uit de BP Holding. Het doel van de werkgroep is om een fusie tussen de twee fondsen te bewerkstelligen. Hierbij zal aandacht worden besteed aan de diverse beweegredenen, de voor- en nadelen, de wijze waarop de fusie gaat plaatsvinden, het al dan niet harmoniseren van regelingen, harmonisatie van beleidskaders, het bepalen van de bestuurssamenstelling, keuze van de uitvoerder, keuze van de actuaire, keuze van de vermogensbeheerder(s) en het informeren van de belanghebbenden. Het voornemen voor de fusie moet eind juni 2010 in een besluit resulteren waarbij het doel is dat de deelnemers er beter van worden en er geen problemen ontstaan bij de overgang.

Verantwoordingsorgaan

In 2008 is het verantwoordingsorgaan ingesteld. Dit verantwoordingsorgaan bestaat uit drie personen. Een lid is benoemd vanuit de directie van BP Nederland, een lid is benoemd vanuit de ondernemingsraad en een lid is benoemd vanuit de Vereniging van oud BP-medewerkers.

Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het door het pensioenfonds gevoerde beleid en de beleidskeuzes die het fondsbestuur voor de toekomst heeft gemaakt. Dit oordeel wordt in het jaarverslag opgenomen. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan adviesrecht. Dit adviesrecht geldt voor het vaststellen van een vergoedingsregeling voor bestuursleden en de inrichting van het intern toezicht, de interne klachtenprocedure en het communicatiebeleid.

Intern toezicht

Het intern toezicht vindt plaats door middel van een driejaarlijks toezicht van een externe visitatiecommissie. Voor het toezicht in 2009 is VC Holland uitgenodigd.

Accountants en Actuaris

Het fonds heeft als externe accountant Ernst & Young Accountants te Rotterdam aangesteld. Als adviserend actuaire is drs. K. Kusters-Van Meurs AAG verbonden aan Mercer B.V. te Amstelveen aangesteld. Als certificerend actuaire is drs. A. Venemans AAG verbonden aan Mercer Certificering B.V. te Amstelveen aangesteld.

Uitvoeringsorganisatie

De uitvoering van de taken van het fonds is uitbesteed aan Blue Sky Group B.V. Deze uitvoeringsorganisatie handelt op basis van mandaten en een dienstverleningsovereenkomst. Hierin is een service level agreement opgenomen.

Kerncijfers

(bedragen in duizenden euro's)

	2009	2008
Deelnemers		
Aantal actieve deelnemers	419	486
Aantal gewezen deelnemers	1.425	1.509
Aantal pensioengerechtigden	1.011	950
Totaal	2.855	2.945
Premies en uitkeringen		
Premies voor risico pensioenfonds	15.114	5.644
Pensioenuitkeringen	12.653	11.845
Vermogen		
Stichtingskapitaal en reserves	34.493	17.181
Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen	20.300	13.405
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	303.061	281.927
Dekkingsgraad	112,2%	106,4%
Indexering		
Ingegane pensioenen en premievrije pensioenrechten	1,68%	1,60%
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
Vastgoed	6.809	2.915
Aandelen	52.262	25.736
Vastrentende waarden	161.080	155.382
Overige beleggingen	93.161	80.891
Derivaten, per saldo	-520	8.775
Vorderingen en schulden, per saldo	-586	-4.313
Totaal	312.206	269.386
Totaalrendement	9,2%	1,9%
Vijfjaarsgemiddeld totaalrendement	6,1%	5,7%

Bestuursverslag

Externe ontwikkelingen

Financiële markten

De grote onzekerheid over de daadwerkelijke diepte en duur van de economische crisis zorgde voor de grote onrust op de financiële markten in het begin van het jaar. Nadat de aandelenmarkten in februari het dieptepunt bereikten, kwam in maart een opleving van de aandelenmarkten op gang. Kredietmarkten bleven onder druk staan van zwakke economische cijfers en winstverwachtingen. Hoewel de opkomende landen minder directe blootstelling hadden aan de oorspronkelijke problematiek waren zij niet immuun voor de dieper wordende recessie in de ontwikkelde landen. Kenmerkend voor opkomende landen was de flinke daling in hun export en de groeiverwachtingen die mede daardoor fors naar beneden waren bijgesteld.

De eerste tekenen van economisch herstel werden zichtbaar gedurende april en mei, en reflecteerden dat het ergste van de economische neergang voorbij zou kunnen zijn. De opkomende landen deden het daarbij beter dan de ontwikkelde landen. Het vertrouwen in opkomende landen steeg onder andere door het besluit van de G20 om de financiële voorzieningen van het IMF sterk te vergroten. Gedurende het derde kwartaal bleven beleggers, ondanks de onzekerheid over de snelheid van het economisch herstel, voorzichtig optimistisch. Positief macro-economisch nieuws en sterke winstcijfers gaven beleggers hoop voor een definitieve ommekeer, met als gevolg dat aandelenprijzen verder stegen en kredietpremies in de obligatiemarkten verder omlaag gingen. Toch was er ook teleurstellend nieuws over de tegenvallende ontwikkeling van consumptie en oplopende werkloosheid, vooral in de Verenigde Staten. Dit zorgde voor twijfel in de bestendigheid van het economisch herstel en hiermee nam de onzekerheid in de markt toe. Bij de opkomende landen trok de sterke groei in sommige delen van Azië de aandacht. Er was ook aanleiding voor zorg over de forse kredietexpansie in China. Dat resulteerde in de verwachting dat de beleidsregels voor het verstrekken van krediet strenger zouden worden.

Tegelijkertijd kwam gedurende het jaar een aantal landen negatief in het nieuws omtrent hun eigen financiële huishouding. Het betrof onder andere IJsland, Ierland, Dubai en Griekenland. De koersen van obligaties van deze landen moesten het ontgelden en zorgden er voor hogere renteniveaus. De beleggingen van het pensioenfonds ondervonden er niet of nauwelijks directe hinder van. Wel kan gezegd worden dat de beoordeling van kredietwaardigheid van landen een belangrijker rol gaat spelen in de positionering van vastrentende waarden.

Na een maand met negatieve rendementen die voortvloeiden uit correcties in oktober, waren er in de laatste twee maanden van het jaar weer veel positieve macro-economische berichten en positieve rendementen. Er werd onder andere bekend dat er weer sprake was van een positieve productiegroei in de wereldeconomie en dat de rentes van de centrale banken voorlopig laag zouden blijven totdat economisch herstel met zekerheid werd vastgesteld.

Vastrentende waarden

Na een turbulent 2008 stond ook het eerste kwartaal van 2009 nog volop in het teken van de kredietcrisis. Sinds half maart hebben de financiële markten hun weg weer omhoog gevonden. Hierbij werd een voorschot genomen op het economische herstel. Daar waar banken nog terughoudend waren in het verstrekken van

kredieten, stapten beleggers massaal in bedrijfsobligaties. Ten aanzien van de Fed en de ECB was de verwachting dat de lage rente en de monetaire verruiming zou aanhouden in 2009. Dit bleek inderdaad het geval. De Fed hield de korte rente in de bandbreedte 0% tot 0,25%. De ECB verlaagde de korte rente uiteindelijk tot 1%.

Bedrijfsobligaties lieten in 2009 hoge rendementen zien. Dit werd veroorzaakt door een sterke daling van de creditspreads en veel minder faillissementen dan waar in eerste instantie voor werd gevreesd. In februari 2009 voorspelde Moody's nog dat wereldwijd 15% van de minder kredietwaardige uitgevers van obligaties, met een kredietbeoordeling lager dan BBB, failliet zouden gaan. Voor Europa was de verwachting zelfs 19%. Eind november lag dit cijfer wereldwijd op 12,7% terwijl voor 2010 zelfs een sterke daling naar 3,9% wordt verwacht. De daling van creditspreads deed zich voor in alle categorieën bedrijfsobligaties, maar was het meest prominent aanwezig in de categorieën vastrentende waarden met de laagste kredietbeoordeling en dus het hoogste risicoprofiel.

Zowel de staatsobligaties van de opkomende markten uitgegeven in Amerikaanse dollars als de staatsobligaties uitgegeven in lokale valuta lieten uitstekende rendementen zien. In tegenstelling tot eerdere perioden van sterke afkoeling van economische groei, of zelfs recessies zoals in Azië in 1997 en 1998, bleken opkomende landen minder last te ondervinden van de kredietcrisis dan eerst werd aangenomen. Een belangrijke reden hiervoor is dat de financiële sector in de opkomende landen geen of nauwelijks exposure had naar de Amerikaanse huizenmarkt en naar allerlei gestructureerde producten, die achteraf weinig waard bleken te zijn. Daarnaast hadden de economieën van opkomende landen deze keer ook geen last van devaluerende valuta, wat in 1994 Mexico en in 1997 een aantal Aziatische landen juist in grote problemen bracht. Sterker, de meeste valuta lieten in 2009 een sterke waardeinstijging zien ten opzichte van de Amerikaanse dollar. De waardering van de Latijns-Amerikaanse valuta's steeg met zo'n 5% tot 33%. Een derde belangrijke reden was dat opkomende landen over het algemeen weinig staatsschuld hebben in verhouding tot het Bruto Nationaal Product (BNP), wat hen ook minder kwetsbaar maakt bij (her)financieringstransacties op de kapitaalmarkt.

Aandelen

Na een positief begin van het jaar daalden de aandelenbeurzen wereldwijd gedurende twee maanden weer fors. Dit was het gevolg van stijgende werkloosheidscijfers en het bekend worden van razendsnel teruglopende verkoopcijfers in nagenoeg alle sectoren. Begin maart verlaagde de ECB de rente opnieuw en werd het langverwachte TALF-programma in de Verenigde Staten gelanceerd. Dit werd gevolgd door de aankondiging van de Amerikaanse centrale bank, de Fed, om zo'n 1,25 biljoen dollar in de economie te pompen. Ook werd het plan voor het opkopen van slechte of zogenoemde "giftige" leningen door de Amerikaanse overheid naar buiten gebracht. Al deze maatregelen brachten het vertrouwen terug op de beurzen waarna deze begonnen aan hun opleving. Vooral de financiële sector aandelen en cyclische aandelen profiteerden hier in eerste instantie van.

Halverwege oktober begon de twijfel over de vooruitzichten dan toch toe te slaan en werd een daling ingezet. Deze daling was wederom van beperkte duur waarna in november het positieve sentiment weer de overhand kreeg. De aanvraag tot uitstel van betaling van Dubai World zorgde eind november kort voor enige paniek op de beurzen waardoor met name aandelen van financiële instellingen werden geraakt. Aan het eind van het jaar waren de wereldwijde aandelenbeurzen echter alweer positiever gestemd, waarmee de jaarrendementen over 2009 voor vrijwel alle regio's historisch hoog uitkwamen.

Aandelenindices van opkomende landen waren dit jaar de uitblinkers met een rendement van 78,5% en positieve rendementscijfers in alle vier de kwartalen. Ook het opvallende rendement op Europese smallcap aandelen kan hier direct op worden teruggevoerd. Met 59,1% was dit meer dan twee keer zo hoog dan dat op Europese largecap aandelen, terwijl Amerikaanse smallcap aandelen een rendement behaalden dat vergelijkbaar was met het rendement van 27,1% op Amerikaanse largecap aandelen.

Vastgoed

Op de directe vastgoedmarkt heerste er het afgelopen jaar onzekerheid over het herstel van de economie. Een afnemende huurdersvraag leidde tot een dalende markthuurlen en een toename van de leegstand, vooral op de kantorenmarkt. Daar kwam bij dat het nog steeds moeilijk was om een (her)financiering te krijgen bij banken. Wel verbeterde dit enigszins tegen het einde van het jaar. Deze onzekerheid heeft ook geleid tot het laagste transactievolume van onroerend goed sinds 2003. De aanhoudende stagnatie van de transactieactiviteit is deels te wijten aan het verschil tussen aan- en verkoopprijzen. In markten die meer voorliggen in de cyclus, zoals het Verenigd Koninkrijk, nam aan het einde van het jaar de transactieactiviteit weer toe.

Voor wat betreft de private vastgoedfondsen namen uittredingsverzoeken door beleggers aan het einde van het jaar af. Omdat de vastgoedmarkt zich meer en meer lijkt te stabiliseren willen beleggers niet op het laagste punt uittreden. Vooral in de eerste helft van het jaar werden weinig uittredingsverzoeken door vastgoedfondsen gehonoreerd. Er was weinig liquiditeit en zij deden dit om de balansposities van fondsen zo optimaal mogelijk te houden. Banken komen vastgoedfondsen tegemoet door te onderhandelen over herfinancieringen tegen nieuwe voorwaarden. Hierdoor vonden minder gedwongen verkopen plaats dan eerder werd verwacht.

Na de flinke afwaarderingen in 2007 en 2008 liet publiek, ofwel beursgenoteerd vastgoed in 2009 weer een duidelijk herstel zien. Het rendement kwam wereldwijd gemiddeld uit op 30%. Mede door de flinke koersdaling in 2008 heerste er aan het begin van het jaar nog een negatief sentiment onder beleggers. Door de verslechtering van de kredietmarkten was er weinig vertrouwen in de financiële positie van vastgoedfondsen. Vanaf het tweede kwartaal ebde de angst voor een depressie weg. Daarnaast slaagde een aantal beursgenoteerde fondsen erin om hun financiële positie te verbeteren. Deze verbetering resulteerde in stijgende koersen.

Valuta's

In 2009 liet de Amerikaanse dollar een lichte koersdaling zien. De euro steeg ten opzichte van de dollar met 3,1%. Aan het einde van het jaar was de euro 1,43 Amerikaanse dollar waard ten opzichte van 1,39 Amerikaanse dollar aan het begin van 2009. Het Britse pond kende in 2009 een waardeverhoging van 8,8% en eindigde op 0,89 pond voor een euro ten opzichte van 0,97 pond per euro aan het begin van 2009. De Japanse yen daarentegen verloor ten opzichte van de euro, bijna 6%. Op het einde van het jaar kreeg men 134 yen voor een euro ten opzichte van 126 yen bij het begin van het jaar.

Pensioenen

Verhoging AOW-leeftijd

Het kabinet stemde op vrijdag 16 oktober 2009 in met een wetsvoorstel dat de AOW-leeftijd in twee stappen verhoogt naar 67 jaar. Alle mensen die voor 1 januari 2010 al 55 jaar of ouder zijn houden op 65-jarige leeftijd recht op AOW. Vanaf 2020 komt de AOW-leeftijd op 66 jaar te liggen en wordt de AOW-leeftijd in

2025 naar 67 verhoogd. Niet alleen de AOW-leeftijd gaat omhoog, ook in de overige wetgeving wordt de pensioenleeftijd aangepast, inclusief de spilleeftijd in het kader van de fiscale begrenzing (Witteveenkader). De sociale voorzieningen lopen dus door tot de nieuwe AOW-leeftijd.

Het kabinet voerde twee redenen aan voor de verhoging van de AOW-leeftijd. Het betaalbaar houden van de overheidsuitgaven en het vergroten van arbeidsdeelname door ouderen. Het wetsvoorstel is op 2 december 2009 ingediend bij de Tweede Kamer. Door de val van het kabinet in februari 2010 is dit onderwerp 'controversieel' geworden en is derhalve onduidelijk of en zo ja in welke vorm bovengenoemde wijzigingsvoorstellen zullen worden ingevoerd.

Toename levensverwachting

Eind 2008 heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek met de tweejaarlijkse bevolkingsprognose aangegeven dat de levensverwachting in de toekomst naar verwachting sterker stijgt dan in eerdere prognoses was voorzien. Het Actuariel Genootschap is in 2009 een onderzoek gestart naar de gevolgen die deze versnelde stijging heeft op de gehanteerde overlevingstafel. Naar verwachting zal dit leiden tot een nieuwe prognosetafel in 2010. Standpunt van DNB is dat bij het vaststellen van de jaarcijfers rekening moet worden gehouden met de op dat moment bestaande inzichten ten aanzien van de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Toeslagverlening (indexering)

Het jaarlijks verlenen van een toeslag is van belang om de waarde van het pensioen op peil te houden. Pensioenuitvoerders moeten vanaf 1 januari 2009 de deelnemer en de pensioengerechtigden jaarlijks over de toeslagverlening informeren met teksten die zijn vastgelegd in de toeslagenmatrix. Ook gebruiken zij verplicht een kwalitatieve en beeldende maatstaf, het toeslagenlabel.

De toeslagenmatrix bevat voorgeschreven teksten over de toeslagverlening. Pensioenuitvoerders zijn verplicht om deze teksten op te nemen in alle persoonlijke uitingen. Afwijken van de voorgeschreven teksten is alleen mogelijk met expliciete toestemming van de AFM.

De AFM besloot in mei 2009 om pensioenuitvoerders de mogelijkheid te bieden om het toeslagenlabel in 2009 nog niet op te nemen in hun communicatie-uitingen. Dit was omdat het toeslagenlabel bij onderdekking voor verwarring kon zorgen bij de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde. Pensioenuitvoerders mochten er in 2009 nog voor kiezen om in plaats van het toeslagenlabel op te nemen, een (model)brief te versturen aan deelnemers en pensioengerechtigden. In de modelbrief werden de deelnemers geïnformeerd over de financiële situatie van de pensioenuitvoerder, de maatregelen die in het herstelplan stonden en de verwachte toeslagverlening.

Vanaf 1 januari 2010 zijn alle pensioenuitvoerders verplicht om het toeslagenlabel op te nemen op alle daartoe aangewezen documenten, zoals de startbrief en het UPO. Vanaf 1 april 2010 controleert de AFM of het toeslagenlabel op de juiste wijze wordt opgenomen.

Eerder al, op 13 mei 2009, publiceerde de AFM een beleidsregel voor de tijdigheid van de verstrekking van het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Een pensioenuitvoerder voldoet volgens de AFM aan de wettelijke verplichting tot tijdige verstrekking van het jaarlijkse UPO als het UPO uiterlijk in het derde kwartaal aan de deelnemers wordt verzonden.

Kortetermijnherstelplan

Eind februari 2009 besloot de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid na overleg met De Nederlandsche Bank (DNB) dat pensioenfondsen langer de tijd krijgen om hun reserves op peil te brengen. De wettelijke hersteltermijn van drie jaar is tijdelijk verlengd naar maximaal vijf jaar. De pensioenfondsen moeten nu wel aangeven wat zij gaan doen als de komende jaren zou blijken dat het hen niet lukt om binnen vijf jaar hun reserves op peil te brengen. Het kabinet wil met een langere hersteltermijn voorkomen dat veel pensioenfondsen overhaast en onnodig de pensioenuitkering moeten verlagen. Daarnaast wordt voorkomen dat de zaken te lang op hun beloop worden gelaten als de financieel-economische omstandigheden verder verslechteren.

Door een wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepsregeling wordt, als korting van pensioenrechten noodzakelijk zou zijn, het eerste verplichte moment van korting opgeschort tot 1 april 2012.

Aanpassing regeling voor waardeoverdracht

In de Pensioenwet (PW) is bepaald dat de plicht tot waardeoverdracht wordt opgeschort zolang het ontvangende of het overdragende pensioenfonds een nominale dekkingsgraad onder de 100% heeft. In de PW en de onderliggende regelgeving is echter weinig geregeld over de praktische toepassing van de opschorting van de plicht tot waardeoverdracht.

Met de aanpassing van de onderliggende regelgeving per eind december 2009 is de procedure in geval van opschorting van de plicht tot waardeoverdracht verduidelijkt.

Wetsvoorstel Multi-OPF

Op 11 november 2008 vroeg de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Stichting van de Arbeid (STAR) per brief advies over de aanpak van de tweede fase van de Algemene Pensioeninstelling (API). De doelstelling van de API is tweeledig. Enerzijds moet de introductie van de API Nederland aantrekkelijker maken als vestigingsplaats voor het bedienen van de internationale (Europese) markt voor pensioenen. Anderzijds kan de API uitkomst bieden voor ondernemingspensioenfondsen die vergaand onderling willen samenwerken of hun pensioenfondsen willen laten samensmelten.

De tweede fase van de API bestaat eruit dat wordt nagegaan in hoeverre het mogelijk is om via aanpassingen in de Pensioenwet (PW) de samenwerking tussen ondernemingspensioenfondsen mogelijk te maken. De Stichting van de Arbeid (STAR) adviseerde minister Donner van SZW in een brief van 27 februari 2009 het samengaan van ondernemingspensioenfondsen (opf'en) mogelijk te maken. Schaalvergroting kan een oplossing bieden voor de problemen die vooral de kleinere opf'en ervaren door de aanzienlijk gestegen eisen op het terrein van de governance. Op 23 september 2009 werd in dat verband een wetsvoorstel tot wijziging van de PW bij de Tweede Kamer ingediend. De Tweede Kamer nam op 26 januari jl. dit voorstel met algemene stemmen aan.

Onderzoeken

De financiële crisis en de gevolgen voor pensioenfondsen hebben tot tal van maatschappelijke reacties geleid. Mede naar aanleiding daarvan stelde Minister Donner begin 2009 een drietal externe commissies in. Hun taak was om onderzoek te doen naar respectievelijk de FTK-parameters, het beleggingsbeleid en risicobeheer van pensioenfondsen en de toekomstbestendigheid van het stelsel van aanvullende pensioenen.

Commissie 'Don'

Op 25 september 2009 gaf de Commissie Parameters, onder leiding van prof. dr. F.J.H. Don een verdeeld advies af. Een deel van de commissie adviseerde het maximum verwachte rendement op aandelen met zo'n 1,5% te verlagen omdat rendementen die pensioenfondsen in het verleden hebben gepresenteerd behaald zouden zijn door meevallers die niet representatief zijn voor de toekomst. Het andere deel van de commissie meende dat wel naar het gemiddelde historische rendement kan worden gekeken en adviseerde pensioenfondsen te laten rekenen met een aandelenrendement dat zo'n 0,25% lager ligt dan het huidige rendement. Minister Donner besloot daarop dat pensioenfondsen besturen bij hun beslissing over de pensioenpremie in 2010 kunnen uitgaan van hetzelfde maximaal verwachte rendement op hun beleggingen als in de afgelopen drie jaar.

Commissie 'Frijns'

Een commissie onder leiding van prof. dr J. Frijns deed onderzoek naar het beleggingsbeleid en risicobeheer van pensioenfondsen. Deze commissie heeft op 19 januari 2010 haar rapport gepresenteerd, getiteld 'Onzekere zekerheid.' De commissie constateerde dat de pensioenfondsector heterogeen is en steeds complexer wordt en dat pensioenfondsen mede door ontgroening en vergrijzing steeds kwetsbaarder worden. Belangrijkste conclusie van de commissie is dat pensioenfondsen structureel te weinig aandacht voor risicobeheer en uitvoering beleggingsbeleid hebben en dat specifieke kenmerken van pensioenfondsen onvoldoende worden vertaald in het beleggingsbeleid. Verder merkt de commissie op dat de nadruk door het FTK te veel ligt op de nominale dekkingsgraad, terwijl het beter zou zijn als het reële kader leidend is. Ten slotte meent de commissie dat het governance model verbetering behoeft. De commissie formuleerde naar aanleiding van haar analyse 19 aanbevelingen. Een belangrijk aandachtspunt in het rapport betreft de betrokkenheid van belanghebbenden bij de formulering van het beleid, het voldoende onderkennen van de risico's en het afleggen van verantwoording.

Commissie 'Goudswaard'

Een commissie onder leiding van prof. dr. K. Goudswaard onderzocht in hoeverre het huidige stelsel van aanvullende pensioenen toekomstbestendig is en schetste oplossingsrichtingen die het stelsel beter bestand maken tegen financiële schokken in het licht van de vergrijzing.

Op 27 januari 2010 verscheen het rapport 'Een sterke tweede pijler, naar een toekomstbestendig stelsel van aanvullende pensioenen.' De analyse van de commissie is dat in het huidige stelsel de kosten van de pensioenvoorzieningen en de risico's toenemen. De risico's zijn ook moeilijker te beheersen. Op zoek naar een nieuw evenwicht tussen de ambitie, de zekerheid en de kosten van het pensioen is de commissie van oordeel dat er nauwelijks meer rek zit in de pensioenpremies. Dit betekent dat oplossingen gezocht moeten worden in een beperking van de pensioenambitie of in het anders omgaan met risico's, of een combinatie van beide. De Pensioenwet moet naar het oordeel van de commissie worden aangepast om meer voorwaardelijkheid mogelijk te maken. De commissie schetst aan het slot van het rapport nieuwe innovatieve pensioencontracten met kort samengevat een flexibeler deling van risico's. Met deze analyse en aanbevelingen richt het rapport zich meer op de sociale partners dan op besturen van pensioenfondsen.

Voornemen van de minister was om voor 1 april met een kabinetsstandpunt op de rapporten van de commissies Frijns en Goudswaard te komen. Door de val van het kabinet in februari 2010 zal dit geen doorgang vinden. Ook dit dossier zal worden aangehouden tot er een nieuw kabinet is.

Governance en medezeggenschap

In april 2009 publiceerde de SER een evaluatierapport over de uitvoering van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. Omdat de Principes bij veel fondsen pas recent geïmplementeerd zijn, beperkte de evaluatie zich tot een inventarisatie van de wijze waarop pensioenfondsen invulling hebben gegeven aan de governance-regels. Een meer materiële evaluatie van de effectiviteit zal op een later moment plaatsvinden. In het rapport werd geconstateerd dat het merendeel van de pensioenfondsen er in is geslaagd de maatregelen in te voeren. Het rapport signaleert verder dat de feitelijke invulling en operationalisering de nodige inspanningen en kosten met zich heeft meegebracht. Met name voor kleinere fondsen is er sprake van een toegenomen bestuurslast. Conclusie van het rapport is dat bezien zou moeten worden of het doel van de Principes ook bereikt zou kunnen worden met een lagere uitvoeringslast.

De SER publiceerde in april ook een evaluatierapport over de uitvoering van het medezeggenschapsconvenant van 2003, dat per 1 januari 2008 eindigde. De kern van het rapport is dat het aantal fondsen met medezeggenschap verder is toegenomen. Zowel de ondernemingspensioenfondsen die binnen de termen van het convenant vallen, als de bedrijfstakpensioenfondsen hebben bijna allemaal medezeggenschap georganiseerd. Bij het merendeel van de ondernemingspensioenfondsen (80% van de respondenten) is gekozen voor bestuursdeelname van pensioengerechtigden. Waar sprake is van een deelnemersraad, beoordeelt ruim 80 procent van de deelnemersraden het overleg met hun bestuur als goed of zeer goed.

In de tweede helft van 2009 werd in de politiek het onderwerp medezeggenschap weer actueel. Aanleiding was de plenaire behandeling van het in 2008 ingediende initiatiefwetsvoorstel om pensioengerechtigden recht te geven op deelname aan besturen van pensioenfondsen. De discussie kreeg een nieuwe dimensie door de toevoeging van het begrip diversiteit in bestuur. Dat wil zeggen dat de leden van bestuur en andere organen representatief zijn voor de populatie van het fonds. Het kabinet werd opgeroepen om met de sociale partners en organisaties van ouderen tot een breed gedragen voorstel te komen.

Ook het bestuursmodel van pensioenfondsen vormde in 2009 regelmatig onderwerp van discussie. Om hieraan een bijdrage te leveren, presenteerde pensioenkoepel OPF op zijn congres in november 2009 een voorstel voor een extra bestuursmodel, naast de bestaande modellen. Kort samengevat houdt dit extra bestuursmodel in dat het bestuur van een pensioenfonds gevormd wordt door een professioneel dagelijks bestuur en een toezichthoudend orgaan waarin de belanghebbenden zitting hebben. Dit toezichthoudend orgaan benoemt het bestuur, ziet toe op een juiste uitvoering van het beleid en heeft bijzondere rechten ten aanzien van bepaalde beleidsbeslissingen van het bestuur.

In december gaf het kabinet een eerste reactie op genoemde evaluaties. Daarin constateerde het kabinet dat veel verbeterd is op het terrein van governance en medezeggenschap. Wel merkt het kabinet op, dat de crisis een aantal zaken heeft blootgelegd die de governance raken. Vraag die opgeworpen wordt, is of er een goed evenwicht is tussen invloed en de risico's van belanghebbenden. Ook signaleert het kabinet het belang van goed intern toezicht. In dat kader plaatst het kabinet vraagtekens bij de keuze van veel pensioenfondsen voor een lichte vorm van intern toezicht. Het kabinet noemt verder de professionaliteit van besturen een belangrijk aandachtspunt. In de brief wordt een aantal mogelijke verbeteringen genoemd. Voorbeelden hiervan zijn samenvoeging van organen, professioneel bestuur en versterking van het interne toezicht. Het kabinet doet echter nog geen concrete voorstellen. Toegezegd is dat er op een later moment een nadere uitwerking komt.

Toezicht

In 2009 moesten zo'n 340 pensioenfondsen voor 1 april een herstelplan indienen bij DNB. Met name het eerste halfjaar van 2009 stond in het teken van het indienen en beoordelen van deze plannen. Op 14 juli berichtte DNB dat nagenoeg alle pensioenfondsen het plan tijdig hebben ingediend. In de eerste week van juli waren de plannen allemaal beoordeeld. Verreweg de meeste pensioenfondsen ontvingen, soms na aanvulling van informatie en/of overleg met DNB, een positieve beschikking.

Als onderdeel van de speerpunten voor 2009 voerde DNB in het eerste halfjaar van 2009 bij tien pensioenfondsen een onderzoek uit naar het beleggingsbeleid en risicobeheer. Dit onderzoek had ten doel zicht te krijgen op de praktijk bij pensioenfondsen en de toereikendheid van regelgeving, beleidsregels van DNB en toezichtsinstrumenten. Daarnaast betrok DNB informatie uit de herstelplannen en reguliere toezichtsactiviteiten. In september 2009 berichtte DNB dat meerdere pensioenfondsen de risico's van hun beleggingsbeleid hebben onderschat en onvoldoende aandacht hebben voor de governance en beheersing van beleggingsrisico's. De onderzoeksresultaten vormen aanleiding voor DNB om, samen met de sector, beter risicobeheer bij de fondsen te bewerkstelligen. Daarnaast gaf DNB aan te zullen pleiten voor aanpassingen in het wettelijke kader, zodat in de toekomst fondsen een betere afweging maken tussen rendement en risico. De bevindingen van DNB zijn ingebracht in de eerder genoemde Commissie Frijns.

Bij brief van 24 juni informeerden de AFM en DNB de pensioenfondsen over de in mei opgestelde Principes voor beheerst beloningsbeleid bij financiële instellingen. In genoemde brief wordt erop gewezen dat deze principes ook op pensioenfondsen van toepassing zijn. Waar pensioenfondsen activiteiten uitbesteden aan financiële instellingen wordt van hen verwacht dat zij via de uitbestedingsrelatie hun invloed aanwenden om naleving van de principes te bevorderen. Opgemerkt wordt dat dit een vast onderwerp van het toezicht gaat worden.

De AFM vroeg de pensioenfondsen eind december 2008 om uitvoering van een self-assessment van de communicatie. Pensioenfondsen ontvingen eind april een rapportage hiervan. Daarnaast voerde de AFM in 2009 onderzoeken uit naar de juistheid en begrijpelijkheid van het uniform pensioenoverzicht.

Inmiddels formuleerden zowel DNB als de AFM hun speerpunten voor 2010. Sectorbreed zal DNB aandacht hebben voor goed bestuur, beloningsbeleid en bestaat het voornemen een brede stresstest voor banken, verzekeraars en/of pensioenfondsen te initiëren. Ook wil DNB een onderzoek doen naar de beheersing van de risico's van uitbesteding van IT-diensten. Specifiek voor de pensioensector wil DNB extra toezien of besturen voldoende grip hebben op uitbestede (kern)processen. Verder wordt de financiële opzet van een twintigtal pensioenfondsen onderzocht. In vervolg op het beleggingsonderzoek van 2009 wordt bij een tiental fondsen de beheersomgeving, de totstandkoming en methodiek van waardering van complexe producten beoordeeld, inclusief de rol van externe partijen.

De AFM wil zich voor wat betreft het toezicht op de pensioensector inzetten voor verbetering van de kwaliteit van de communicatie en de zorgplicht naar deelnemers. Zo wil de AFM verder invulling geven aan het doorlopend toezicht op informatiedocumenten. Verder zal de AFM toezien op de activiteiten ter voorbereiding op het Pensioenregister en zal, mede naar aanleiding van het rapport van de Commissie Frijns, aandacht worden geschonken aan betrokkenheid van deelnemers bij discussies over de vormgeving van het stelsel en wijziging van de regelgeving.

Algemeen bestuurlijke zaken

Samenstelling van het bestuur

In 2009 is de heer M. Jans namens de werknemers benoemd als bestuurslid. Hiermee is de vacature die was ontstaan ingevuld. Het bestuur is op statutaire sterkte.

De voorzitter van het bestuur is de heer S. Gunnewijk, als vicevoorzitter is de heer P. Westerman benoemd. Het dagelijks bestuur ligt bij de heer S. Gunnewijk en de heer H.J. Lindaart. De heren Van der Schalk, Gunnewijk, Hamelink en Lindaart vormen de communicatiecommissie. De heren Roberts, Westerman en Van Triet maken deel uit van het Investment Committee.

De heer H.J. Lindaart coördineert de aansturing van partijen aan wie de pensioenuitvoering is uitbesteed en vormt samen met de voorzitter het dagelijks bestuur.

Bestuursactiviteiten

Het bestuur vergaderde in 2009 zevenmaal autonoom. Daarnaast was er een vergadering met het verantwoordingsorgaan. Overeenkomstig het jaarplan behandelde het bestuur in de verschillende bestuursvergaderingen de vaste onderwerpen. Dit zijn het beleggingsplan 2009-2010, het jaarverslag over 2008, het communicatiejaarplan 2010, de indexatie, de periodieke uitvoeringsrapportages en de uitvoeringskosten.

Daarnaast besprak het bestuur reglementswijzigingen in het kader van de Pensioenwet en het Financieel Toetsingskader, een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met Blue Sky Group en de uitkomsten van diverse onderzoeken van de AFM. In iedere bestuursvergadering vond een terugkoppeling vanuit het Investment Committee, de communicatiecommissie en de werkgroep harmonisatie plaats.

Goed pensioenfondsbestuur

Deskundigheid

In 2009 stelde het bestuur een plan van aanpak deskundigheid vast en actualiseerde het de deskundigheidsmatrix. Als basis hiervoor diende het Plan van Aanpak Deskundigheidsbevordering van de pensioenkoepels. Een aantal bestuursleden volgde de leergang 'Besturen van een pensioenfonds' van SPO. Hiermee voldoet vrijwel het gehele bestuur aan het deskundigheidsniveau 2. De bestuursleden woonden diverse workshops bij die door Stichting Ondernemingspensioenfonds en Blue Sky Group georganiseerd werden. Daarnaast nam het gehele bestuur in maart 2009 deel aan twee scholingsdagen. Deze werden door Blue Sky Group voor het bestuur verzorgd. Onderwerpen waren 'trends en ontwikkelingen in het algemeen', kernbegrippen in investeringen, pensioenregelingen en communicatie. Tijdens de scholingsdagen heeft het bestuur zijn eigen bestuurlijk functioneren besproken. Hierbij is geconstateerd dat het bestuur voldoende functioneert.

Transparantie

Het bestuur streeft naar meer transparantie over het pensioenfonds. In het jaarverslag vindt verantwoording plaats over het gevoerde beleid en worden de belangrijkste ontwikkelingen binnen het fonds toegelicht. In 2009 is de website van het pensioenfonds geactualiseerd.

Herstelplan

Het pensioenfonds diende maart 2009 ingevolge artikel 138 van de Pensioenwet een langetermijnherstelplan bij DNB in. Het herstelplan is erop gericht dat het pensioenfonds binnen 15 jaar weer beschikt over het vereist eigen vermogen. Het plan gaat uit van bestaand premiebeleid, indexeringsbeleid en beleggingsbeleid. De belangrijkste bijdragen aan het herstel komen uit het verwachte rendement en een afspraak met de werkgever. Deze afspraak houdt in dat indien per 31 december van enig jaar de dekkingsgraad lager is dan het vereist vermogen (ongeveer 112%) en in het volgend jaar indexering wordt toegekend volgens het indexeringsbeleid, de werkgever de daarvoor benodigde extra premie stort. Het fonds zal het pad naar herstel en de ijkmomenten in het langetermijnherstelplan nauwlettend volgen. Als daartoe aanleiding is, kan het fonds aanvullende maatregelen treffen.

Toezicht

In 2009 ontving het fonds geen specifiek fondsgerichte correspondentie vanuit De Nederlandsche Bank.

Op grond van de Pensioenwet houdt de AFM vanaf 1 januari 2008 toezicht op de communicatie van pensioenfonds met deelnemers en pensioengerechtigden. De AFM was al toezichthouder voor het effectentypische gedragstoezicht. Het nieuwe toezicht heeft als kader de bescherming van de belangen van consumenten. Het spitst zich daarom toe op de communicatie over aanspraken, indexatie van aanspraken en eventuele risico's van deelnemers en pensioengerechtigden. Dit kan zowel het indexatierisico betreffen als, bij beschikbare premieregelingen, eventuele beleggingsrisico's.

In 2009 nam het fonds deel aan drie onderzoeken vanuit AFM. Het betrof een onderzoek over de startbrief, een onderzoek over de kostentransparantie en een onderzoek over de zorgplicht bij de DC-regeling. Het bestuur heeft kennisgenomen van de bevindingen van de AFM en heeft daar waar dit noodzakelijk was, de communicatie-uitingen aangepast en de zorgplicht verscherpt.

Gedragscode

Op het bestuur is een gedragscode van toepassing. Deze sluit aan bij de modelgedragscode die door de pensioenkoepels ontwikkeld is. Voor 2009 hebben alle bestuursleden de verklaring van naleving getekend.

Communicatie

De communicatie van het pensioenfonds vindt plaats op basis van een jaarlijks communicatieplan. Nieuwe deelnemers ontvingen binnen drie maanden na indiensttreding een startbrief. De deelnemers ontvingen in 2009 een Uniform Pensioenoverzicht (UPO) over de pensioenopbouw binnen de DB-regeling en een UPO over de opbouw binnen het DC-gedeelte. Naar aanleiding van het verzenden van de UPO DC, zijn voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd.

In 2009 vond een verdere verbetering van de website van het fonds (www.pensioenfondsbp.nl) plaats. De bestaande informatie is geactualiseerd en meer toegankelijk gemaakt. Daarnaast zijn er met Blue Sky Group afspraken gemaakt over het onderhoud van de rubriek nieuws.

In september 2009 verscheen een editie van de Pensioenkrant.

Geschillen

In de klachtenregeling van het fonds is vastgelegd dat een belanghebbende een klacht kan indienen. Dit is mogelijk als hij/zij het bijvoorbeeld niet eens is met de wijze waarop de statuten of het pensioenreglement worden toegepast of als hij/zij van mening is onjuist behandeld te zijn. De klachtenregistratie van het fonds betreft niet alleen formele klachten, maar ook kritische vragen en signalen van belanghebbenden.

Een klacht wordt in eerste instantie behandeld door de uitvoeringsorganisatie, waarna beroep bij het bestuur open staat. Als een klager het niet eens is met het oordeel van het bestuur, kan hij/zij zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen. Daarnaast bestaat de gang naar de rechter. In 2009 werden drie klachten ingediend. Twee klachten zijn ongegrond verklaard. De derde klacht heeft geleid tot een procedure bij de Ombudsman. De Ombudsman deelde de mening van het bestuur en heeft de klacht ongegrond verklaard.

Verantwoordingsorgaan

Met ingang van mei 2008 heeft het fonds een verantwoordingsorgaan. Namens de directie van BP Nederland werd de heer H. Muilerman benoemd, namens de deelnemers werd de heer A. Zonderop door de ondernemingsraad benoemd en namens de pensioengerechtigden werd de heer C. Vreeken benoemd. Het verantwoordingsorgaan kwam in 2009 twee keer bijeen. De eerste vergadering was ter voorbereiding op de gezamenlijke vergadering met het bestuur. In juni vond aan de hand van het jaarverslag 2008 een gezamenlijk overleg met het bestuur plaats. Naar aanleiding van het gesprek met het bestuur gaf het verantwoordingsorgaan een oordeel over het in 2008 gevoerde beleid af. Dit oordeel is opgenomen in het jaarverslag van 2008. Ter voorbereiding op het oordeel over het gevoerde beleid in 2009, wat is opgenomen in dit jaarverslag, sprak het verantwoordingsorgaan in juni 2010 met het bestuur. Verder is het verantwoordingsorgaan in november 2009 vanuit het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen op de belangrijkste beleidsterreinen.

Het verantwoordingsorgaan volgde samen met twee verantwoordingsorganen van andere pensioenfondsen een tweedaagse SPO-opleiding. Aan de orde kwamen de onderwerpen: financieel beleid, beleggingsbeleid, verantwoording en een praktijkcasus.

Visitatiecommissie

In 2008 heeft het bestuur besloten om het intern toezicht door middel van een visitatiecommissie te laten plaatsvinden. In 2009 werden de leden van deze commissie benoemd en is het onderzoek naar het bestuurlijk functioneren van het bestuur gestart. De bevindingen van de visitatiecommissie zijn met het bestuur besproken en in dit jaarverslag opgenomen.

Vooruitblik 2010

In 2010 werkt bestuur de “harmonisatie” tussen het pensioenfonds BP en pensioenfonds BP Raffinaderij verder uit. In het eerste kwartaal werden gesprekken gevoerd over een gezamenlijke vermogensbeheerder en een gezamenlijke actuaris. In het tweede kwartaal werd onderzocht of de verschillende pensioenregelingen bij een uitvoeringsorganisatie kunnen worden ondergebracht. Het streven is om per 1 januari 2011 te fuseren. Verder streeft het bestuur ernaar om de communicatie-uitingen van het fonds meer te laten aansluiten bij de verschillende doelgroepen. Er zal daarom een onderzoek naar de diverse doelgroepen van het fonds worden voorbereid.

Pensioenontwikkelingen binnen het fonds

Algemeen

Met betrekking tot de terugvordering van teveel uitgekeerd pensioen stelde het bestuur in september 2009 de volgende beleidslijn vast. Indien de pensioengerechtigde redelijkerwijs had kunnen weten dat er teveel pensioen werd uitgekeerd, vordert het fonds deze uitkering terug. Is dit niet het geval, dan boekt het fonds het teveel uitgekeerde bedrag af. Het bestuur heeft besloten om vooralsnog ieder individueel dossier waar deze problematiek op van toepassing is, te toetsen.

In december 2009 bekrachtigde het bestuur het eerder genomen besluit van november over de inkoop van indexatie voor deelnemers vallend onder het sociaal plan. In voorkomende gevallen zal de koopsom door de werkgever aan het fonds worden overgemaakt.

Reglementswijzigingen

In maart 2009 besloot het bestuur ten behoeve van de reglementen 2002 en 2006, op basis van onder andere de bepalingen in de Pensioenwet, tot de volgende aanpassingen:

- Uitruil van ouderdompensioen naar nabestaandenpensioen wordt mogelijk
- Afkoop van kleine pensioenen wordt mogelijk
- De afspraken rond de WIA worden voor alle reglementen gelijk getrokken
- De toetredingsleeftijd wordt verlaagd naar 21 jaar; duur pensioenopbouw wordt niet beperkt
- Bij onbetaald verlof is het nabestaandenpensioen gedurende de eerste 18 maanden verzekerd, de premiekosten hiervoor zullen voor rekening komen van de deelnemer
- Als de gewezen partner afziet van het bijzonder nabestaandenpensioen, valt dit bijzonder nabestaandenpensioen terug aan de deelnemer in plaats van aan het pensioenfonds
- Een nieuwe deelnemer heeft een wachttijd twee maanden. Zijn deze twee maanden verstreken dan wordt er met terugwerkende kracht tot aan datum indiensttreding pensioen opgebouwd (reglement 2006).

In november 2009 besloot het bestuur tot aanpassing van artikel 22 van het reglement 2006 en artikel 24 van het reglement 2002. Deze artikelen hebben betrekking op de voortzetting van deelname bij (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid. Door de aanpassing wordt voorzien in concrete voortzettingspercentages bij een bepaalde mate van arbeidsongeschiktheid. Ook werd besloten de pensioengrondslag die voor de voortgezette opbouw wordt gehanteerd, jaarlijks met de Consumenten Prijsindex (CPI) te verhogen.

In het kader van de beschikbare premiereregeling (art. 18 reglement 2006) besloot het bestuur dat de deelnemer, met terugwerkende kracht tot 1 januari 2009, ook vrijwillig een premie ter beschikking kan stellen. Deze premie bestaat naast de premie die de werkgever jaarlijks beschikbaar stelt. De vrijwillige premie is wel gemaximeerd.

In het kader van reglement 2002 is op basis van een bestuursbesluit de mogelijkheid tot langer doorwerken (uitstelmogelijkheid prepensioen tot 65 jaar i.p.v. tot 62 jaar) gefaciliteerd. Daartoe is artikel 23, aanwending pensioenspaarsaldo, aangepast.

Inhaalindexatie

In het kader van de beleidslijn indexatie stelde het bestuur in juni 2009 vast dat, als er sprake is van een situatie van premieruggave aan de sponsor of een premievrijstelling, eerst alle achterstallige indexatie wordt ingehaald.

Vooruitblik 2010

Eerder is al gewezen op de kabinetsplannen in 2009 met betrekking tot de AOW. Het kabinet was van plan om de AOW-leeftijd in twee stappen te verhogen naar 67 jaar. Door de val van het kabinet in februari 2010 zijn de wetsvoorstellen in het kader van de verhoging van de AOW-leeftijd 'controversieel' geworden en is derhalve onduidelijk of en zo ja in welke vorm wijzigingsvoorstellen zullen worden ingevoerd. Een en ander zal nauwlettend gevolgd worden in verband met de consequenties voor de eigen pensioenregeling van het fonds.

Ex-Mobil

Tussen 1997 en 2000 hadden BP en Exxon Mobil een joint venture voor smeermiddelen en brandstoffen. In 2000 kwam dit tot een einde. Bij de afwikkeling van de joint venture is met name langdurig overleg gevoerd over de wijze waarop partijen een bijdrage doen aan de financiering van de pensioenrechten van de betreffende deelnemers over de diensttijd tot het einde van de joint venture en de toekomstige back service over deze diensttijd.

Om deze rechten voor de betreffende werknemers te waarborgen, sloot de onderneming al in 1997 een individuele pensioenovereenkomst met de betreffende ex-Mobil medewerkers af. Deze regeling voorziet er in dat de pensioenaanspraken vanaf datum indiensttreding bij Mobil ondergebracht worden in de pensioenregeling van BP destijds. Vervolgens gingen deze in 2002 over naar het pensioenfonds.

Op initiatief van Exxon Mobil werd een apart contract gesloten met Aegon ter dekking van deze backservice rechten. De financiering hiervan werd geregeld in een overeenkomst tussen partijen.

Het pensioenfonds BP keert aan betrokkenen pensioenen uit, waarbij rekening wordt gehouden met het bedrag dat reeds van Aegon wordt ontvangen.

BP en Exxon Mobil hebben in de loop van 2009 overeenstemming bereikt over een definitief settlement inzake dit back service contract. Dit betekent dat Exxon Mobil nu geen partij meer is in deze. Dit geeft BP de mogelijkheid om de pensioenen uit het back service contract over te dragen aan het pensioenfonds. Deze mogelijkheid wordt momenteel verder uitgewerkt en zal naar verwachting in 2010 worden geïmplementeerd.

Beleggingen van het fonds

2009 was een goed jaar voor de beleggingen van het fonds ondanks heftige bewegingen op de aandelen- en valutamarkt, die werden veroorzaakt door aanhoudende zorgen over de economie.

Aandelenmarkten lieten sterke rendementen zien en slaagden er zo in een deel van de verliezen uit 2008 goed te maken. Emerging markets waren de sterkste performers met een rendement van 73%. Europese aandelen wonnen 35%, Amerikaanse aandelen wonnen 22% en de Pacific Basin markten wonnen 20%.

Ook de obligatiemarkten haalden positieve rendementen. De broad Eurozone obligatie index ging omhoog met 6.5% in het verslagjaar. Het was echter een jaar dat grote variatie in rendement liet zien binnen de diverse obligatiecategorieën. Eurozone staatsobligaties kenden een rendement van 4%, terwijl langlopende obligaties aanzienlijk lagere rendementen behaalden dan obligaties met een korte of middellange looptijd.

Verder lieten ook bedrijfsobligaties hoge rendementen zien als een weergave van de verbeterde economische vooruitzichten. Ook hier werden binnen de diverse categorieën grote onderlinge verschillen in rendement waargenomen. Andere assetklassen, waaronder vastgoed en grondstoffen, kenden ook aanzienlijke winsten.

Performance van het fonds

In het hiervoor geschetste economisch klimaat behaalde heeft het fonds in 2009 een positief rendement van 9.2%, waarbij het een outperformance van de benchmark laat zien van 2.5%.

De belangrijkste oorzaak van deze outperformance was dat het fonds profiteerde van het in portefeuille hebben van een kortere looptijd in obligaties dan wat op basis van de relevante benchmark het geval zou zijn geweest.

Over de laatste 3 jaar behaalde het fonds een rendement van 4.1% per jaar, wat in lijn is met de benchmark.

Gedurende het jaar heeft het fonds de opzet van de portefeuille niet veranderd. Deze bestaat nog steeds voor 65% van de totale portefeuille over twee – gelijk verdeelde – obligatieportefeuilles gericht op de verplichtingen van het fonds. De resterende 35% bestaat uit een groeiportefeuille die bestaat uit verschillende assetcategorieën en die erop gericht is om een rendement te behalen dat hoger is dan de inflatie.

Vanwege de ontwikkelingen in 2008 had het fonds aan het begin van het jaar een assetallocatie die relatief gezien, in verhouding tot de gewenste investeringmix, aanzienlijk meer uit fixed income assets bestond dan uit de groei portefeuille. Gedurende 2009 heeft het fonds daarom geherbalanceerd om de portefeuille weer in de gewenste verhouding te brengen. Dit vond in fases plaats vanwege de volatiliteit op de aandelenmarkten en aanhoudende twijfels over economisch herstel. Aan het einde van het jaar was de strategische assetallocatie weer in de gewenste verhouding.

In 2009 fuseerden vermogensbeheerders Blackrock en Barclays Global Investors, omdat Blackrock Barclays Global Investors overnam.

In het verslagjaar, als onderdeel van de standaard 3 jaars cyclus, maakte het fonds een begin met het opnieuw bekijken van de opzet van de portefeuille en vermogenbeheerders. Hoewel het investeringsbeleid van het fonds in 2010 ongewijzigd zal blijven, is het wel de verwachting dat de opzet van vermogensbeheer verandert. Dit met het oog op de voorgenomen fusie met het pensioenfonds van BP Raffinaderij Rotterdam.

De verandering in vermogensbeheer hebben als doel het fonds te laten profiteren van verbeteringen in investment management tools en te zorgen voor een adequate spreiding over verschillende vermogensbeheerders.

Vooruitblik 2010

Na de diepe terugval in de particuliere vraag als gevolg van de krediet- en vastgoedcrisis hebben de autoriteiten wereldwijd de economische groei in 2009 weer op gang kunnen brengen met een ongekend omvangrijk pakket van stimuleringsmaatregelen. Geholpen door bedrijven die geslonken voorraden weer aanvulden, waren vooral in de tweede helft van het afgelopen jaar een herstel in de bedrijvigheid en een opleving in de wereldhandel het gevolg. Ook de historisch lage rentestanden en hoge financiële overheidstekorten, die deels monetair werden gefinancierd, droegen in belangrijke mate bij aan het herstel.

Een dergelijke grote mate van stimulering zal ook in 2010 nog doorwerken en de groei ondersteunen, maar is per definitie van tijdelijke aard. Immers, langdurig extreem lage rentes en monetaire tekortfinanciering kunnen op termijn tot inflatie en weer nieuwe ‘bubbels’ leiden. Daarbij moeten ook de sterk gestegen tekorten van overheden gefinancierd worden. De centrale vraag voor 2010 is dan ook wanneer en in welke mate de particuliere vraag voldoende is hersteld en ook de financiële sector weer zodanig voldoende functioneert, dat autoriteiten kunnen gaan denken aan het geleidelijk verminderen van eerder genoemde forse stimulering. Zij zullen daarbij niet het risico willen lopen dat de groei opnieuw sterk terugvalt en daarom eerder laat dan te vroeg overgaan tot vermindering. Bovendien kunnen de autoriteiten dit soepele beleid ook handhaven, nu in vele landen door een hoge werkloosheid en lage capaciteitsbenutting het gevaar van oplopende (kern-)inflatie zeer beperkt is.

Per saldo zullen wereldwijd de officiële rentestanden aanvankelijk laag blijven en zal het matige groeitempo aanhouden. Van een hoge economische groei zal geen sprake zijn omdat in veel landen consumenten allereerst hun financiën op orde willen brengen door meer te gaan sparen. Daarbij kampen veel bedrijven nog met overcapaciteit. Tegelijkertijd is in de VS en Europa ook het bankwezen nog onvoldoende in staat om via hernieuwde kredietverlening aan de groei bij te dragen. De vastgoedsector zal naar verwachting eveneens op zijn best verder stabiliseren.

De wereldeconomie heeft de laatste paar jaar ongekende ontwikkelingen doorgemaakt. Dit maakt de voorspellingen over hoe het verder zal gaan en de beleidsreactie van autoriteiten buitengewoon onzeker. Zeker wanneer zich verdere onvoorziene externe schokken zouden voordoen. Net als in 2009 zal wereldwijd de economische groei dan ook met name uit Azië afkomstig zijn, omdat daar nu de consumptieve vraag meer aan de groei bijdraagt. De crisis die daar eind jaren negentig van de vorige eeuw uitbrak heeft als gelukkig bijproduct gehad dat de financiële weerbaarheid van de private sector en overheden de afgelopen tien jaar juist weer op orde is gebracht. In de Verenigde Staten hebben bedrijven al meer stappen ondernomen om productieprocessen te rationaliseren en de overheidsstimulering was er omvangrijker. Hier zal de groei naar verwachting ook iets sterker zijn dan in Europa.

Indien de economische groei inderdaad doorzet, zal later in het jaar gerekend moeten worden met oplopende rentes op de geld- en kapitaalmarkten. De financiële markten zullen daarmee anticiperen op de verwachte afbouw van de enorme overheidsstimulering. De zorgen voor oplopende inflatie kunnen dan weer naar boven komen. Voor staatsobligaties moet dan met minieme – zo niet negatieve – rendementen worden gerekend. Beleggingen in bedrijfsobligaties zullen naar verwachting licht beter renderen, omdat de ‘fundamentals’ voor het bedrijfsleven er dan weer rooskleuriger uitzien.

Aandelen hebben in 2009 een spectaculair herstel laten zien, al zijn veel marktindices nog ver van hun hoogste punt verwijderd. Toch zijn zij door dit snelle koersherstel nu niet meer echt goedkoop te noemen. Zolang het

stimulerende beleid en de verwachte groei aanhouden zullen de bedrijfswinsten verder stijgen en is er ruimte voor verdere koersstijgingen. Maar wanneer mogelijk in de tweede helft van 2010 de zorg toeneemt betreffende vermindering van de stimuleringsmaatregelen, de lange rentes oplopen en de zorg voor oplopende inflatie toeneemt, zal de volatiliteit op de aandelenmarkten weer kunnen toenemen en kunnen aandelen het moeilijk krijgen.

Per saldo is voor 2010 de verwachting dat de economische activiteit stabiliseert maar nog fragiel blijft. Op hoge rendementen voor aandelen en vastgoed lijkt niet te kunnen worden gerekend en vooral tegen het einde van het jaar zouden zich op obligatiemarkten wel eens hogere renteniveaus kunnen gaan manifesteren.

Het financiële beleid

Premiebeleid

Het uitgangspunt van het premiebeleid is een kostendeekkende basispremie. De basispremie zal in beginsel vanaf 2009 gedurende drie jaren 25% van de gemaximeerde jaarsalarissen bedragen, verhoogd met een opslag voor uitvoeringskosten. De bijdragen voor de beschikbare-premiereregelingen worden afzonderlijk in rekening gebracht.

Tekortenbeleid

Ten aanzien van het tekortenbeleid kan worden gesteld dat het fonds zodanige herstellpremies ontvangt dat er bij een dekkingstekort binnen een periode van één jaar weer voldaan wordt aan de minimumvermogenseis. De werkgever stort een indexatiekoopsom indien de dekkinggraad lager is dan het vereist vermogen volgens de definitie van het FTK en er volgens het geformuleerde beleid indexering zou worden toegekend.

Overschottenbeleid

Boven de premiekortingsgrens, die door de actuaris van het pensioenfonds wordt bepaald, kan de werkgever aanspraak maken op premiekorting en premierestitutie ten laste van de vrije reserves als alle eventuele indexatieachterstanden zijn ingehaald.

Indexatiebeleid

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk indexatiebeleid. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. Het bestuur beslist jaarlijks of de pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Daarbij hanteert het bestuur een budget als leidraad. Het budget is gelijk aan een percentage van de voorziening pensioenverplichtingen. Dit percentage is het verschil tussen het voortschrijdend gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar en een percentage van 4,2.

Het budget was niet voldoende om de volledige algemene verhoging van 2,5% toe te kennen. Het budget was voldoende voor 1,68%. Omdat ultimo 2008 er sprake was van een reservetekort heeft de werkgever de koopsom hiervoor betaald.

Inhaalindexatie

Daarnaast kent het fonds een inhaalindexatiebeleid. Indien in het verleden een lagere toeslag is toegekend, wordt een extra toeslag toegekend ter hoogte van maximaal de in de voorgaande vijf jaren gemiste toeslagen, indien en voor zover het budget daarvoor toereikend is. Indien de omstandigheden dit naar het oordeel van het bestuur noodzakelijk maken, kan het bestuur afwijken van de leidraad.

Het fonds heeft een indexatieachterstand van 0,82%. Per 1 april 2009 zijn de ingegane pensioenen en de pensioenaanspraken van gewezen deelnemers niet volledig geïndexeerd. De waarde van de indexatieachterstand bedraagt € 2.131 duizend.

Feitelijke en kostendekkende premie

De feitelijke premie bedraagt € 15.114 duizend. Dit is inclusief een premie van € 287 duizend die betrekking heeft op voorgaande jaren en inclusief een FVP-premie van € 15 duizend. De kostendekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt € 13.956 duizend. De kostendekkende premie wordt aan het begin van het jaar berekend op basis van de dan geldende grondslagen (dit is exclusief de opslag voor verbetering van de levensverwachting van 4,6%). Een uitsplitsing van de kostendekkende premie wordt hieronder weergegeven.

Premie	kostendekkend
Pensioenopbouw	7.529
Risicopremies overlijden	222
Risicopremies arbeidsongeschiktheid	436
Opslag voor uitvoeringskosten	113
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	678
Solvabiliteitsopslag	1.380
Toegekende indexering	3.598
Totaal	13.956

Solvabiliteitstoets

Met het uitvoeren van de solvabiliteitstoets wordt bepaald of het fonds voldoende eigen vermogen heeft om risico's te kunnen opvangen. Als maatstaf geldt dat voldoende vermogen aanwezig moet zijn om de kans op onderdekking binnen één jaar kleiner of gelijk te laten zijn aan 2,5%.

Voor het vaststellen van het vereist vermogen wordt gebruik gemaakt van de standaardtoets. De vereiste solvabiliteit op basis van deze toets op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille bedraagt ultimo 2009 € 38.224 duizend. Het feitelijke eigen vermogen van het pensioenfonds ultimo 2009 bedraagt € 34.493 duizend. Het pensioenfonds verkeerde ultimo 2009 in een reservetekort positie.

Herstelplan

Naar aanleiding van een reservetekort positie ultimo 2008 diende het pensioenfonds 30 maart 2009 een langetermijnherstelplan in bij DNB. Dit herstelplan toont aan hoe het tekort in maximaal vijftien jaar wordt opgelost. In juni 2009 ontving het fonds een beschikking van DNB waarin werd aangegeven dat DNB heeft ingestemd met dit herstelplan. De financiële positie is in de loop van 2009 sterk verbeterd. Onderstaand de analyse van het dekkingsgraadherstel in 2009 naar verschillende oorzaken. De ontwikkeling van de dekkingsgraad wordt uitgedrukt als wijziging ten

opzichte van de dekkingsgraad primo verslagjaar. Hierdoor kunnen kruiseffecten ontstaan, die mede zijn weergegeven onder overige oorzaken.

	verloop nominale dekkingsgraad	verloop reële dekkingsgraad
Begin situatie 31 december 2008	106,4%	77,8%
M1: Nieuwe aanspraken met premie inkomsten	0,5%	0,5%
M2: Verrichten van pensioenuitkeringen	0,2%	-0,8%
M3: Toekenning voorwaardelijke toeslagen	0,1%	-
M4: Wijziging rentetermijnstructuur (effect op de voorziening pensioenverplichtingen)	2,6%	-1,1%
M5: Genereren van extra rendement door de beleggingen	8,5%	6,1%
M6.1: Actuariële grondslagen	-4,7%	-3,6%
M6.2: Overige oorzaken	-1,4%	-1,7%
Eind situatie 31 december 2009	112,2%	77,2%

Het fonds bevindt zich eind 2009 onder de vereiste dekkingsgraad van 113,5%. Het fonds loopt ruim voor op het geschetste pad in het herstelplan ondanks een toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen van 4,6% wegens de verbeterde levensverwachting.

Actuariële analyse

Hieronder wordt het saldo van baten en lasten geanalyseerd naar technische winst- en verliesbronnen:

	2009	2008
Resultaat op beleggingen en verplichtingen	29.333	-53.803
Resultaat op premies	2.239	2.833
Resultaat op indexering	432	-2.257
Resultaat op sterfte	-431	594
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-692	-700
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	-2	-3
Resultaat op mutaties	-1.970	158
Wijziging actuariële grondslagen	-12.435	0
Overige resultaten	838	0
Totaal	17.312	-53.178

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds BP Nederland is niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Overlevingstafels

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen baseert het pensioenfonds zich op veronderstellingen ten aanzien van toekomstige levensverwachting. Als grondslagen hanteert het fonds de levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2005-2050 met een leeftijdsterugstelling van 2 jaar voor de man en één jaar voor de vrouw.

De AG prognosetafels zijn gebaseerd op de waarnemingen van het CBS tot en met 2006. De waarnemingen van het CBS over de afgelopen jaren laten zien dat de eerder afgegeven AG-prognoses

zijn onderschat. Verwacht mag worden dat de in 2010 te publiceren AG prognosetafel een materiële wijziging van de voorzienbare trend in levensverwachting zal bevatten. Dit betekent naar verwachting een hogere voorziening pensioenverplichtingen. Hoeveel dit zal zijn is bij het verschijnen van de jaarrekening niet exact bekend. De aanpassing van overlevingstafel heeft geen effect op de inkomsten en uitgaven van het fonds in 2009. Bij de overgang naar de nieuwe AG-prognosetafels zal het fonds tevens de gehanteerde leeftijdsterugstellingen evalueren. Vooruitlopend op de nog te publiceren nieuwe AG-prognosetafels is de voorziening pensioenverplichting verhoogd met een schatting van het effect van de in het recente verleden vastgestelde verbetering van levensverwachting en de verwachte verbetering van de trend. Dit komt neer op een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen met 4,6%.

Risicoparagraaf

Risicoparagraaf ten aanzien van doelstellingen, beleid en het gebruik van financiële instrumenten

Rekening houdend met de controleomgeving heeft het bestuur de risico's geschat die naast de specifieke risico's die aan de beleggingen zijn gerelateerd, de realisatie van de doelstellingen van het pensioenfonds bedreigen.

Inherente risico's voor Stichting Pensioenfonds BP

Inherente risico's zijn risico's waar het bestuur van Stichting Pensioenfonds BP weinig of geen invloed op heeft vanuit zijn functie als bestuur van het pensioenfonds.

De belangrijkste risico's die het bestuur heeft geïdentificeerd, zijn:

- Hoge inflatie en achterblijven van het reële rendement
- Continuïteit premie en solvabiliteit van BP
- Risico's van fusie en overname van BP
- Afhankelijkheid bestuur van resultaten uit het overleg tussen werkgever en ondernemingsraad
- Nationale en supranationale (EU) politieke besluitvorming.

Risico's voor het bestuur van het pensioenfonds

Risico's die primair het bestuur gelden, zijn risico's die samenhangen met de beleidskeuzen van het bestuur. Hoe zorgt het bestuur dat zijzelf voldoende deskundigheid heeft? Met welke uitvoerder(s) en deskundigen (actuaris, accountant, etc.) gaat het bestuur contracten aan en op welke wijze bewaakt het bestuur dat deze partijen conform het contract presteren?

De belangrijkste geïdentificeerde risico's zijn:

- Deskundigheid bestuur
- Continuïteit bestuur
- Afhankelijkheid van uitvoeringsorganisatie
- Afhankelijkheid van de externe vermogenbeheerders
- Continuïteit uitvoeringsorganisatie
- Doelstelling van het bestuur niet helder vertaald
- Risico's die samenhangen met uitbesteding aan de uitvoeringsorganisatie

Risico's die samenhangen met uitbesteding

De risico's die samenhangen met de uitbesteding aan de uitvoeringsorganisatie BSG betreffen de operationele risico's van het pensioenenproces.

- AO/IC van uitvoeringsorganisatie van onvoldoende niveau
- Vertaling beleid naar uitvoering
- Kwaliteit management informatie

Solvabiliteitsrisico

Dit is het risico dat het fonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. Het solvabiliteitsrisico wordt beïnvloed door de volgende financiële risico's: rentemismatchrisico, beleggingsrisico en verzekeringstechnisch risico. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de dekkingsgraad als solvabiliteitsratio gehanteerd.

Het vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB. Dit scenario geeft een schatting van het neerwaartse risico bij een horizon van één jaar met een betrouwbaarheidsniveau van 97,5%. Dit betekent dat het vereist eigen vermogen zodanig wordt berekend dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat binnen een termijn van één jaar de waarde van de netto activa lager is dan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Mismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden (voornamelijk obligaties) en de pensioenverplichtingen. De rentegevoeligheid van de verplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de waarde van de pensioenverplichtingen, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Omdat door toepassing van de AG-prognosetabels 2005-2050 met correcties voor ervaringssterfte en de opslag voor verbeterde levensverwachting van 4,6% al rekening wordt gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting, gaat het om het resterende langlevensrisico.

Periodiek evalueert het bestuur de risico-inventarisatie en deze wordt waar nodig aangevuld.

Beheersingsmaatregelen

Tegelijkertijd met de risico-inventarisatie zijn tevens de beheersingsmaatregelen vastgesteld. Hierbij is onderscheid gemaakt naar de bestaande beheersingsmaatregelen en aanvullende maatregelen.

Ten aanzien van de inherente risico's geldt dat de maatregelen vooral zijn vastgelegd in beleidsdocumenten (uitvoeringsovereenkomst, ALM studie, beleggingsbeleid, etc.) die de gewenste zekerheid moeten waarborgen.

Voor de risico's die buiten de reikwijdte van het fonds liggen, geldt dat via (informele) contacten (deels via de uitvoeringsorganisatie) wordt getracht tijdig op de hoogte te zijn van het zich mogelijk voordoen van de risico's, zodat hier tijdig maatregelen - voor zover mogelijk - getroffen kunnen worden.

De risico's voor het bestuur worden grotendeels beheerst door de feitelijke inrichting van de controleomgeving van het pensioenfonds.

De risico's die samenhangen met de uitbesteding van de deelnemersadministratie en de bestuursondersteuning worden in het kader van het uitvoeringscontract beheerst. Het

uitvoeringscontract bevat een expliciete beschrijving van gevraagde werkzaamheden en kwaliteitsindicatoren alsmede de periodieke rapportages daarover. Deze opzet draagt bij aan het in een vroeg stadium onderkennen van door het bestuur gevoelde tekortkomingen aan de kant van de uitvoeringsorganisatie.

Voor de beheersingsmaatregelen geldt dat deze gelijktijdig met de risicoinventarisatie zal worden geëvalueerd en waar nodig zal bijstelling plaatsvinden.

Het bestuur heeft naar de administratie de behoefte aangegeven om inzage in de termijnen van afhandeling te krijgen en te worden geattendeerd op de reden van de vertraging om zodoende een compleet beeld te krijgen van lopende klachten en de doorlooptijd van behandeling. Dit zal voortaan worden opgenomen in de SLA rapportages.

Algemeen oordeel verantwoordigingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan is bevoegd een algemeen oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het Bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben.

Het Verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van het pensioenfondsjaarverslag over 2009 en oordeelt positief over het gevoerde beleid van het Bestuur.

Net als afgelopen jaren heeft het gehanteerde beleggingsbeleid met de conservatieve beleggingsmix een goede uitwerking gehad op het dekkingsresultaat. De korte termijn dekkingsgraad ligt boven het minimaal vereiste nivo. Het lange termijn herstelplan om tot het vereiste vermogen te komen blijft echter de nodige aandacht vragen. Het Verantwoordingsorgaan is verheugd, dat de communicatie in het algemeen en omtrent de individuele pensioenaanspraken in het bijzonder, aanzienlijk is verbeterd.

Het Verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van het onderzoek dat is uitgevoerd door de ingestelde Visitatiecommissie. De uitkomsten schetsen een relatief positief beeld, alhoewel er toch een aantal aanbevelingen is gedaan. Het Verantwoordingsorgaan wil graag worden geïnformeerd over de feitelijke opvolging van deze aanbevelingen.

Het Verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het Bestuur in 2009 op een adequate wijze heeft gehandeld in het belang van alle belanghebbenden bij het fonds: werkgever, werknemers en pensioengerechtigden.

Samenvatting van het Rapport met bevindingen Visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds BP

Met de invoering van de Pensioenwet zijn nadere eisen gesteld aan het interne toezicht van pensioenfondsen in Nederland.

Het bestuur van de Stichting Pensioenfonds BP (het fonds) heeft besloten om in het kader van de invulling van het interne toezicht een visitatiecommissie te benoemen. Daartoe heeft het bestuur met de maatschap VCHolland een overeenkomst gesloten voor de uitvoering van een visitatie door leden van VCHolland in de eerste helft van 2010.

De visitatiecommissie heeft op 25 maart 2010 haar rapportage met het bestuur besproken. Hieronder volgen samengevat de belangrijkste aanbevelingen van de visitatiecommissie.

De algemene indruk van de visitatiecommissie is dat het bestuur op actieve en transparante wijze het fonds bestuurt en adequaat anticipeert op de voor het fonds relevante ontwikkelingen. De bestaande governancestructuur levert daarvoor een belangrijke bijdrage. Binnen deze structuur vervult een door het bestuur benoemde functionaris, de Extern Gemandateerde, een belangrijke rol in de bestuursondersteuning en aansturing van het fonds. De visitatiecommissie doet daarbij nog de aanbeveling de gedelegeerde taken van deze functionaris nader vast te leggen. Met betrekking tot de binnen het fonds aanwezige investeringscommissie vraagt de visitatiecommissie aan het bestuur aandacht te geven aan een formele scheiding tussen het advies en besluitvormingsproces. Het feit dat een onafhankelijke organisatie toezicht houdt op de kwaliteit van de externe vermogensbeheerders is een belangrijke bijdrage aan de aansturing en controle op deze partijen.

De implementatie van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (PFG) is door het fonds actief en op een structurele wijze ter hand genomen en naar de mening van de visitatiecommissie ook adequaat ingevuld. Dit geldt eveneens voor de wijze waarop de medezeggenschap binnen het fonds is vormgegeven.

Het fonds is voornemens tot een fusie met het pensioenfonds van BP Raffinaderij te komen. Op een aantal gebieden (o.a. op beleggingsgebied) vindt nu al samenwerking plaats. De visitatiecommissie doet hierbij de aanbeveling het verloop van dit fusieproject op transparante wijze te communiceren met de deelnemers.

Het bestuur heeft de 'compliance' van het fonds op een goede wijze geregeld. De visitatiecommissie heeft daarbij wel aandacht gevraagd voor een onafhankelijke invulling van de positie van de complianceofficer. In dit kader dient het fonds nog verder invulling te geven aan een integraal integriteitsbeleid.

Het bestuur besteed veel aandacht aan de noodzakelijke deskundigheid. Door een groot aantal bestuurswisselingen is daarbij de continuïteit in het behoud van de vereiste deskundigheid een belangrijk aandachtspunt.

Het fonds kent een voorwaardelijk toeslagbeleid voor de passieve deelnemers. Bijzonder daarbij is dat voor het toeslagbeleid een rendementscriterium wordt gehanteerd. Indien de financiële positie van het fonds onvoldoende toeslagruimte bevat, worden de kosten van de toeslag in principe gedragen door de werkgever.

De visitatiecommissie doet daarbij de aanbeveling het rendementscriterium periodiek te actualiseren.

Een dekkingstekort wordt binnen één jaar door de werkgever aangevuld.

Het pensioen- en vermogensbeheer is volledig uitbesteed aan externe partijen. Bij het vermogensbeheer wordt onderscheid gemaakt tussen een vastrentende portefeuille gericht op de pensioenverplichtingen en een

zogenaamde groeiportefeuille bestaande uit zakelijke waarden. Een belangrijk deel van het renterisico is afgedekt. Door het fonds zijn marktconforme mandaten met de vermogensbeheerders overeengekomen. Aan de externe uitvoeringsorganisaties worden kwaliteitseisen gesteld o.a. met betrekking tot de interne beheersingsmaatregelen en de kwaliteit van de verleende diensten via een SLA-overeenkomst. Het bestuur stelt zich ook daarbij actief op. De visitatiecommissie doet daarbij nog de aanbeveling bij de normering van de dienstverlening het reputatierisico van het fonds te betrekken.

Het jaarverslag kan worden gekwalificeerd als een van de betere in pensioenland.

Het fonds beschikt over een communicatieplan waarin de wettelijk verplichte informatieverstrekkingen zijn opgenomen evenals de wijze waarop het fonds met zijn deelnemers communiceert. Een extra aandachtspunt daarbij is de zorgplicht met betrekking tot de beschikbare premieregeling. De visitatiecommissie doet de aanbeveling op een wat meer gestructureerde wijze de mening van de deelnemers bij het communicatiebeleid te betrekken.

Het bestuur heeft aandacht voor de risico's van het fonds. In dit kader doet de visitatiecommissie de aanbeveling mede gezien het historische toeslagbeleid van het fonds in de financieringsaanpak het inflatierisico te betrekken en tevens de effecten van een integrale financiering door het fonds zelf, dat wil zeggen los van de bestaande extra bijdragen door de werkgever (toeslagbeleid en herstel dekkingstekort), mee te nemen. Tevens zouden de beleggings- en operationele risico's van de verstrekte beleggingsmandaten, met name in extreme marktomstandigheden nog eens kunnen worden geanalyseerd.

Het bestuur heeft invulling gegeven aan de effecten van de nieuwe sterfteontwikkelingen.

Een structurele benadering van een adequate risicoaanpak is onontbeerlijk. De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat het fonds zich actief opstelt om te komen tot een integraal risicomanagementsysteem met de FIRM-applicatie van DNB als uitgangspunt. De visitatiecommissie juicht dit initiatief van harte toe.

25 maart 2010

De visitatiecommissie

Jaarrekening 2009

Balans per 31 december

Rekening van baten en lasten

Kasstroomoverzicht

Toelichting algemeen

Activiteiten

Pensioenregeling

Indexering

Financiering en premie

Herverzekering

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Toelichting op de balans

Activa

Passiva

Overige informatie

Toelichting op de rekening van baten en lasten

Baten en lasten pensioenactiviteiten

Baten en lasten beleggingsactiviteiten

Overige informatie

Balans per 31 december

(na resultaatbestemming)

(bedragen in duizenden euro's)

	2009	2008
Activa		
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
• Vastgoed (1)	6.809	2.915
• Aandelen (2)	52.262	25.736
• Vastrentende waarden (3)	161.080	155.382
• Overige beleggingen (4)	93.161	80.891
• Derivaten (5)	215	9.889
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	313.527	274.813
Beleggingen voor risico deelnemers (6)	20.112	16.067
Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen (7)	20.300	13.405
Vorderingen en overlopende activa (8)	5.939	16.473
Liquide middelen (9)	126	1.105
Totaal activa	360.004	321.863
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves (10)		
• Overige reserves	34.493	17.181
Technische voorzieningen		
• Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds (11)	303.061	281.927
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers (12)	20.112	16.067
Derivaten (5)	735	1.114
Schulden en overlopende passiva (13)	1.603	5.574
Totaal passiva	360.004	321.863

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Rekening van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

	2009	2008
Baten en lasten pensioenactiviteiten		
Premies voor risico pensioenfondsen (14)	15.114	5.644
Premies voor risico deelnemers (14)	1.658	2.772
Waardeoverdrachten voor risico pensioenfondsen, per saldo (15)	62	2.761
Waardeoverdrachten voor risico deelnemers (15)	-179	-1.687
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen		
• Pensioenopbouw (16)	-7.658	-3.307
• Indexering (17)	-3.621	-2.257
• Rentetoevoeging (18)	-7.347	-10.582
• Wijziging marktrente (19)	6.984	-43.614
• Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (20)	12.928	11.843
• Pensioenrechten waardeoverdrachten, per saldo (21)	-5	-1.123
• Wijziging actuariële grondslagen (22)	-13.328	-
• Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen (23)	-9.087	617
Totaal mutatie voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfondsen	-21.134	-48.423
Pensioenuitkeringen (24)	-12.653	-11.845
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers (25)	-4.045	1.162
Herverzekeringen (26)	6.977	1.945
Pensioenuitvoeringskosten (27)	-867	-721
Totaal baten en lasten pensioenactiviteiten	-15.067	-48.392
Baten en lasten beleggingsactiviteiten		
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen (28)	29.813	-2.539
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers (29)	2.566	-2.247
Totaal baten en lasten beleggingsactiviteiten	32.379	-4.786
Resultaat	17.312	-53.178

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de rekening van baten en lasten.

Kasstroomoverzicht

(bedragen in duizenden euro's)

	2009	2008
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	15.412	8.301
Ontvangen waardeoverdrachten	12.719	1.684
Betaalde pensioenuitkeringen	-12.606	-11.841
Betaalde waardeoverdrachten	-365	-1.918
Betaalde premies herverzekering	-1.148	-965
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-752	-758
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	251	103
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	13.511	-5.394
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen	88.212	73.352
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	2.821	3.845
Gerealiseerde waardeverandering derivaten	7.567	705
Aankopen beleggingen	-111.603	-77.341
Mutatie geldmarktbeleggingen en schuld cash collateral, per saldo	-1.437	3.227
Mutatie spaarrekeningen voor risico deelnemers	880	2.109
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-930	-497
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-14.490	5.400
Mutatie liquide middelen	-979	6

Toelichting algemeen

Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds BP, statutair gevestigd te Rotterdam (hierna: het pensioenfonds), is het uitvoeren van de pensioenregeling, zoals deze is overeengekomen tussen de werkgever en de ondernemingsraad. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid en toetst de afspraken aan wet- en regelgeving.

Pensioenregeling

Algemeen

De pensioenregeling bestaat uit een basisregeling en een beschikbare-premieregeling. De basisregeling omvat ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen.

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen is een toegezegd-pensioenregeling op basis van eindloon. De opbouw van ouderdomspensioen bedraagt per jaar van deelneming 1,75% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 14 maal het vaste maandsalaris exclusief de ploegentoeslag en vermindert met de franchise. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd. De pensioenleeftijd is 65 jaar.

Een groep oudere deelnemers heeft recht op prepensioen bij het bereiken van de leeftijd van 60 jaar. De prepensioenregeling is een beschikbare-premieregeling.

Daarnaast is er een beschikbare-premieregeling waarmee wordt gestreefd naar een extra ouderdomspensioen.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen bedraagt 70% van het opgebouwde ouderdomspensioen. Bij overlijden van de deelnemer vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar wordt verondersteld dat de deelneming zou hebben voortgeduurd tot de pensioendatum met behoud van het laatst vastgestelde pensioengevend salaris. Daarnaast is er een tijdelijk partnerpensioen (tot de leeftijd van 65 jaar van de partner) verzekerd op risicobasis dat 10% van het te bereiken ouderdomspensioen bedraagt.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen bedraagt per kind 14% van het opgebouwde ouderdomspensioen. Bij overlijden van de deelnemer vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar wordt ook hier verondersteld dat de deelneming zou hebben voortgeduurd tot de pensioendatum. Het wezenpensioen eindigt bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar en wordt in geval van studie of arbeidsongeschiktheid verlengd tot de datum waarop de leeftijd van 27 jaar wordt bereikt.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Deelnemers die onder de WIA meer dan 35% arbeidsongeschikt worden, hebben recht op premievrije voortzetting van de pensioenopbouw tot de pensioendatum. Daarnaast hebben zij voor het salarisdeel boven de WIA-grens recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen ter grootte van een percentage van dit salarisdeel, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Indexering

Het pensioenfonds streeft ernaar de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de procentuele stijging van de consumentenprijsindex voor alle huishoudens, niet-afgeleid, zoals gepubliceerd door het CBS. Indien deze stijging meer dan 0,5 procentpunt hoger is dan de procentuele stijging van de consumentenprijsindex voor alle huishoudens, afgeleid, van het CBS, wordt de algemene verhoging vastgesteld op de laatstgenoemde stijging vermeerderd met 0,5 procentpunt. Het toeslagpercentage bedraagt maximaal 4,0%.

De indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. Het bestuur beslist jaarlijks of de pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Daarbij hanteert het bestuur een budget als leidraad. Het budget is gelijk aan een percentage van de voorziening pensioenverplichtingen. Dit percentage is het verschil tussen het voortschrijdend gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar en een percentage van 4,2. Indien in het verleden een lagere toeslag is toegekend, wordt een extra toeslag toegekend ter hoogte van maximaal de in de voorgaande vijf jaren gemiste toeslagen, indien en voor zover het budget daarvoor toereikend is. Indien de omstandigheden dit naar het oordeel van het bestuur noodzakelijk maken, kan het bestuur afwijken van de leidraad.

Financiering en premie

Het uitgangspunt van het premiebeleid is een kostendekkende basispremie. De basispremie bedraagt in beginsel vanaf 2009 gedurende drie jaren 25% van de gemaximeerde jaarsalarissen, verhoogd met een opslag voor uitvoeringskosten.

Het pensioenfonds kent voor de basispensioenregeling een overschotten- en tekortenbeleid, dat is uitgewerkt in een beleidskader:

- boven de premiekortingsgrens, die door de actuaris van het pensioenfonds wordt bepaald, kan de werkgever aanspraak maken op premiekorting en premierestitutie ten laste van de vrije reserves;
- de werkgever stort een extra koopsom indien de dekkingsgraad lager is dan overeenkomt met het vereist eigen vermogen volgens de definitie van het FTK en volgens het geformuleerde beleid indexering zou worden toegekend;
- de werkgever stort een extra koopsom indien de dekkingsgraad lager is dan overeenkomt met het minimaal vereist eigen vermogen volgens het FTK, zodat het pensioenfonds binnen drie jaar (met ingang van 1 januari 2009: één jaar) weer aan de minimumvermogens eis voldoet.

De bijdragen voor de beschikbare-premieregelingen worden afzonderlijk in rekening gebracht.

Herverzekering

Het pensioenfonds heeft een herverzekeringsovereenkomst afgesloten ter dekking van het overlijdensrisico en het risico van arbeidsongeschiktheid (arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije pensioenopbouw).

Het overlijdensrisico is verzekerd op basis van risicokapitalen.

De dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen omvat een jaarlijkse rente ter grootte van het verschil tussen het arbeidsongeschiktheidspensioen en de WIA-uitkering. De dekking van de premievrijstelling omvat een jaarlijkse rente ter grootte van de premie die benodigd is voor de toekomstige pensioenopbouw.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds (RJ 610).

De jaarrekening luidt in euro's.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het gebruik van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk. De schattingen en veronderstellingen zijn vooral van invloed op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Voor de waardering van de beleggingen, inclusief derivaten, zijn weinig schattingen nodig. De waardering van de beleggingen is gebaseerd op marktinformatie.

Verwerking

De belangrijkste activa en verplichtingen van het pensioenfonds zijn de beleggingen en de pensioenverplichtingen. De beleggingen bestaan volledig uit financiële activa en derivaten. Deze worden in de balans opgenomen respectievelijk van de balans verwijderd op transactiedatum (datum van koop of verkoop). Dit is het moment waarop de toekomstige economische voordelen en de risico's verbonden aan het financiële instrument worden overgedragen. Pensioenverplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment van toekenning of overdracht van de pensioenrechten. Zij worden van de balans verwijderd op het moment van uitkering of overdracht van de pensioenrechten.

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Presentatie beleggingen en beleggingsopbrengsten

De beleggingen bestaan voor een deel uit participaties in beleggingsfondsen. De participaties worden in de balans gerubriceerd conform de aard van de onderliggende beleggingen van deze beleggingsfondsen. Waardeveranderingen van participaties in beleggingsfondsen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder indirecte beleggingsopbrengsten. Zij bestaan uit de directe en indirecte opbrengsten van de onderliggende beleggingen en de kosten van vermogensbeheer die ten laste van het beleggingsfonds komen. Door beleggingsfondsen uitgekeerde dividenden worden gepresenteerd onder directe beleggingsopbrengsten.

Waardering beleggingen

Participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de berekende intrinsieke waarde op balansdatum of de meest recent beschikbare intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt vastgesteld op basis van de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen. De marktwaarde is het bedrag waarvoor een actief of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, tenzij anders vermeld.

Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief derivaten. Alle waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Valutakoersverschillen bij de omrekening van activa en verplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder de post waarop de activa en verplichtingen betrekking hebben.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Vastgoed

De marktwaarde van de onderliggende beursgenoteerde aandelen van vastgoedfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum.

Aandelen

De marktwaarde van de onderliggende beursgenoteerde aandelen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum.

Vastrentende waarden

De marktwaarde van de beursgenoteerde vastrentende waarden is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. De marktwaarde van directe vastrentende beleggingen wordt bepaald door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken op basis van actuele markttrente, rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd van de belegging.

Overige beleggingen

De hieronder opgenomen beleggingsfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen.

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. Derivaten bevatten rechten en verplichtingen waardoor een of meer van de financiële risico's waaraan de onderliggende primaire financiële instrumenten onderhevig zijn tussen partijen worden overgedragen. Derivaten leiden bij het aangaan van de transactie niet of tot een relatief gering vermogensbeslag. Basisvormen van derivaten zijn swaps, forwards, futures en opties. Het onderliggende primaire financiële instrument kan onder meer een renteproduct, een valutaproduct of een aandelenproduct zijn.

Derivaten (inclusief onderliggende derivaten van beleggingsfondsen) worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beursprijs per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie, als input voor de gehanteerde gangbare waarderingmodellen, voornamelijk discounted cashflow models.

Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuariële bepaalde contante waarde van de verzekerde uitkeringen, volgens de grondslagen van het pensioenfonds, rekening houdend met de kredietwaardigheid van de verzekeraar.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen voor de verkrijgingsprijs.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt actuariel berekend en wordt vastgesteld op basis van de nominaal verworven pensioenrechten, voor zover zij onvoorwaardelijk zijn. Dit betekent dat de voorwaardelijke toekomstige indexering niet in de voorziening is begrepen, maar de op balansdatum toegezegde indexering wel in de voorziening wordt opgenomen. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente per balansdatum volgens de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (DNB).

De voorziening met betrekking tot ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen is de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenrechten. Daarin is begrepen de toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers.

De voorziening met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen is de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de verplichtingen aan bij het pensioenfonds aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers, nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Hierbij wordt het effect van de verwachte reactivering van bestaande arbeidsongeschikte deelnemers verondersteld gelijk te zijn aan het effect van de verwachte nieuwe instroom van nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers.

De belangrijkste actuariële grondslagen zijn:

- afgeleide marktrente rentetermijnstructuur DNB 3,9% (2008: 3,6%);
- levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2005-2050 met twee jaren leeftijdterugstelling voor de man en één jaar leeftijdterugstelling voor de vrouw (ongewijzigd);
- partnerfrequentie actieve en gewezen deelnemers volgens overlevingstafels GBM/V 1985-1990 (ongewijzigd);
- verschil leeftijd man en vrouw drie jaar (ongewijzigd);
- uitvoeringskosten 1,5% van de voorziening (ongewijzigd).

Volgens eind 2008 door het CBS gepubliceerde overlevingstafels is de levensverwachting (verder) toegenomen ten opzichte van eerdere prognoses. Vooruitlopend op nog te publiceren nieuwe AG-prognosetafels zijn de pensioenverplichtingen ultimo 2009 in verband met de gestegen levensverwachting verhoogd met 4,6%. Dit percentage is een schatting van het effect van de in het recente verleden vastgestelde verbetering van de levensverwachting en de verwachte verbetering van de trend.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers heeft betrekking op de beschikbare-premieregelingen. De voorziening wordt gewaardeerd op de balanswaarde van de daarmee samenhangende beleggingen. Uiterlijk op de ingangsdatum van het pensioen wordt het opgebouwde kapitaal overgedragen aan een verzekeraar of een ander pensioenfonds of wordt omgezet in pensioenrechten en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling vloeien voort uit de voor de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen gehanteerde waarderingsgrondslagen. Voor een aantal posten worden de grondslagen voor resultaatbepaling hierna (nader) uiteengezet.

Premies

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen en extra premies worden verwerkt in de periode waarin aan de voorwaarden volgens de uitvoeringsovereenkomst wordt voldaan.

Waardeoverdrachten

Waardeoverdrachten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en partnerpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van de pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin deze ontstaan. De toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Indexering

De toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van indexering wordt in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

Wijziging marktrente

Het effect van de verandering van de marktrente op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen wordt ten gunste van de rekening van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Waardeoverdrachten

De met waardeoverdrachten samenhangende toevoeging en onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Herverzekeringen

Herverzekeringsuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. Winst aandelen worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin zij bekend worden.

Kosten

Kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

Onder liquide middelen worden verstaan banktegoeden die niet het karakter hebben van beleggingen.

Toelichting op de balans

(bedragen in duizenden euro's)

Activa

1 Vastgoed

	2009	2008
Totaal	6.809	2.915

De vastgoedportefeuille betreft een vastgoedfonds dat uitsluitend belegt in Europa.

2 Aandelen

	2009	2008
Totaal	52.262	25.736

De portefeuille bestaat geheel uit beursgenoteerde aandelen.

De samenstelling naar regio is als volgt:

Europa	22.464	10.682
Verenigde Staten	17.731	9.603
Japan	3.495	1.882
Pacific exclusief Japan	1.453	688
Opkomende markten	7.119	2.881
Totaal	52.262	25.736

3 Vastrentende waarden

	2009	2008
Beursgenoteerde obligaties	156.193	148.612
Liquiditeitenfondsen	1.297	4.513
Banktegoeden in rekening-courant	3.590	2.257
Totaal	161.080	155.382

De specificatie naar rentetype is als volgt:

Vaste rente	157.490	151.855
Index linked	-	1.270
Variabele rente	3.590	2.257
Totaal	161.080	155.382

De kredietwaardigheid van de portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

AAA rating	148.838	145.593
AA rating	9.343	6.258
A rating	2.899	3.531
Totaal	161.080	155.382

De samenstelling naar regio is als volgt:

Europa	159.829	153.399
Verenigde Staten	205	1.983
Opkomende markten	1.046	-
Totaal	161.080	155.382

Van de vastrentende waarden heeft een bedrag van € 355 duizend (2008: € 3.675 duizend) betrekking op cash collateral dat is gestort als zekerheid voor derivatenposities met een positieve marktwaarde. Deze liquiditeiten staan niet ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

4 Overige beleggingen

	2009	2008
Renteoverlayfondsen	54.364	51.855
Commodityfondsen	7.191	3.874
Multistrategyfondsen	31.606	25.162
Totaal	93.161	80.891

De renteoverlayfondsen zijn beleggingsfondsen die posities in rentederivaten innemen. Door middel van deze beleggingen wordt het rentemismatchrisico verkleind.

Het commodityfonds is een beleggingsfonds dat posities in commodityderivaten inneemt.

De multistrategyfondsen zijn beleggingsfondsen die gebruik maken van een breed scala van beleggingsstrategieën en -instrumenten.

5 Derivaten

Derivaten met een positieve marktwaarde zijn als een actiefpost in de balans opgenomen en derivaten met een negatieve marktwaarde zijn onder de verplichtingen opgenomen.

	2009	2008
Derivaten activa		
Valutaderivaten	102	797
Rentederivaten	113	9.089
Kredietderivaten	-	3
Totaal	215	9.889
Derivaten passiva		
Valutaderivaten	80	250
Rentederivaten	636	864
Kredietderivaten	19	-
Totaal	735	1.114

Het volgende overzicht geeft inzicht in de portefeuille derivaten per balansdatum:

	2009	Markt-	2008	Markt-
	Contract-	waarde	Contract-	waarde
	omvang		omvang	
Valutatermijncontracten				
Aankopen	4.579	59	3.138	-175
Verkopen	9.943	-37	8.531	722
Interest rate swaps				
Aankopen	38.451	-292	35.871	9.055
Verkopen	12.079	-231	4.304	-830
Obligatiefutures				
Aankopen	119.000	-	72.000	-
Verkopen	31.152	-	47.000	-
Credit default swaps				
Verkopen	768	-19	500	3

De futures zijn beursgenoteerde contracten en alle overige derivatencontracten zijn niet-beursgenoteerd.

De valutatermijncontracten en de obligatiefutures hebben een looptijd korter dan een jaar. De credit default swaps hebben een looptijd van vier jaar en vijf jaar (2008: vijf jaar).

De portefeuille interest rate swaps is als volgt samengesteld naar looptijden:

	2009		2008	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
Aankopen				
Looptijd tot 2011	-	-	1.555	176
Looptijd tot 2012	3.281	-6	939	-34
Looptijd tot 2013	-	-	874	19
Looptijd tot 2018	-	-	3.200	30
Looptijd tot 2019	1.875	-12	-	-
Looptijd tot 2037	712	-59	1.345	11
Looptijd tot 2038	10.883	44	9.658	2.520
Looptijd tot 2047	8.700	-40	7.600	2.214
Looptijd tot 2057	13.000	-219	10.700	4.119
Totaal	38.451	-292	35.871	9.055
Verkopen				
Looptijd tot 2012	7.830	-21	-	-
Looptijd tot 2014	1.875	22	-	-
Looptijd tot 2018	-	-	1.554	-220
Looptijd tot 2020	724	20	-	-
Looptijd tot 2038	1.650	-252	2.550	-603
Looptijd tot 2058	-	-	200	-7
Totaal	12.079	-231	4.304	-830

6 Beleggingen voor risico deelnemers

Hieronder zijn de beleggingen uit hoofde van de beschikbare-premieregelingen opgenomen. De ingelegde bedragen zijn voor risico van de deelnemers voornamelijk belegd in beursgenoteerde Europese en wereldwijde vastgoedfondsen, aandelenfondsen, obligatiefondsen en mixfondsen.

	2009	2008
Vastgoedfondsen	150	723
Aandelenfondsen	7.407	2.482
Obligatiefondsen	10.810	7.334
Commodityfondsen	40	-
Mixfondsen	440	3.383
Spaarrekeningen	1.265	2.145
Totaal	20.112	16.067

7 Herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen

Hieronder is de gekapitaliseerde waarde van het herverzekeringscontract opgenomen.

	2009	2008
Totaal	20.300	13.405

De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:

Balanswaarde begin van het jaar	13.405	10.585
Rentetoevoeging	500	494
Wijziging marktrente	-618	2.438
Uitkeringen herverzekerings	-379	-146
Wijziging actuariële grondslagen	893	-
Actuariële resultaten	91	34
Overige mutaties	6.408	-
Balanswaarde eind van het jaar	20.300	13.405

Het herverzekeringscontract heeft betrekking op door de voormalige joint venture partner Exxon Mobil gefinancierde en nog te financieren pensioenaanspraken, waarvan voor de betreffende groep deelnemers op grond van een pensioenovereenkomst de volledige aanspraken voor de deelnemingsperiode (inclusief de joint venture periode) door het pensioenfonds in verzekering zijn genomen. Het pensioenfonds heeft als gevolg van de reglementaire bepalingen pensioenverplichtingen aan de deelnemers (inclusief het voormalige joint venture gedeelte). Het actief is opgenomen op basis van de economische realiteit van de afspraken tussen de voormalige joint venture partners, het pensioenfonds en de verzekeraar. In de overeenkomst zijn de volgende bepalingen opgenomen:

- alleen de nominale pensioenrechten zijn herverzekerd;
- het indexatierisico is voor een deel voor rekening van het pensioenfonds;
- het beleggingsrisico en de verzekeringstechnische risico's zijn voor rekening van de verzekeraar;
- BP Nederland is de verzekeraar jaarlijks garantiekosten verschuldigd, ook na beëindiging van het contract.

Volgens het FTK kwalificeert het herverzekeringscontract als geen volledige herverzekering.

De wijziging in de actuariële grondslagen heeft betrekking op het geschatte effect van de vastgestelde verbetering van de levensverwachting en de verwachte verbetering van de trend. Onder overige mutaties is een correctie met betrekking tot voorgaande jaren opgenomen.

Het herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen heeft voor het overgrote deel een langlopend karakter.

8 Vorderingen en overlopende activa

	2009	2008
Werkgever	5.368	4.015
Herverzekeraar	425	25
Waardeoverdrachten	-	12.304
Dividendbelasting	146	92
Overige vorderingen en overlopende activa	-	37
Totaal	5.939	16.473

In de vordering op de werkgever 2008 is begrepen een koopsom van € 1.996 duizend in verband met een collectieve waardeoverdracht van een verzekeraar. Deze bedraagt € 12.304 duizend en is opgenomen onder te vorderen waardeoverdrachten 2008.

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

9 Liquide middelen

Liquide middelen worden onderscheiden van banktegoeden die het karakter hebben van beleggingen of direct beschikbaar zijn om te worden belegd. Deze posten zijn begrepen in vastrentende waarden.

	2009	2008
Banktegoeden in rekening-courant	126	1.105
Totaal	126	1.105

Passiva

10 Stichtingskapitaal en reserves

Overige reserves

	2009	2008
Stand begin van het jaar	17.181	70.359
Resultaat	17.312	-53.178
Stand eind van het jaar	34.493	17.181

Op grond van artikel 390 Titel 9, Boek 2 dient voor waardevermeerderingen van beleggingen die zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, maar waarvoor geen frequente marktnoteringen bestaan, een reserve herwaardering wordt gevormd. Ingevolge artikel 146 van de Pensioenwet is genoemd artikel van Boek 2 BW niet (meer) van toepassing op pensioenfondsen.

De vermogenspositie wordt toegelicht in de paragraaf risicobeheer hierna.

11 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt samengesteld:

	2009	2008
Actieve deelnemers	40.423	58.723
Arbeidsongeschikte deelnemers	2.794	2.644
Gewezen deelnemers	110.725	87.931
Ingegaan ouderdomspensioen	119.496	105.664
Ingegaan partnerpensioen	28.687	26.260
Ingegaan wezenpensioen	144	149
Ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen	792	556
Totaal	303.061	281.927

De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

Stand begin van het jaar	281.927	233.504
Pensioenopbouw actieve deelnemers	6.080	2.190
Inkomende waardeoverdrachten	542	1.353
Uitgaande waardeoverdrachten	-537	-230
Rentetoevoeging	7.347	10.582
Wijziging markttrente	-6.984	43.614
Indexering gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	3.621	2.257
Salarisontwikkeling actieve deelnemers	1.578	1.117
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-12.740	-11.668
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-188	-175
Wijziging actuariële grondslagen	13.328	-
Actuariële resultaten	1.049	-617
Overige mutaties	8.038	-
Stand eind van het jaar	303.061	281.927

De wijziging in de actuariële grondslagen heeft betrekking op het geschatte effect van de vastgestelde verbetering van de levensverwachting en de verwachte verbetering van de trend. Onder overige mutaties is een correctie met betrekking tot voorgaande jaren opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen heeft voor het overgrote deel een langlopend karakter.

12 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2009	2008
Totaal	20.112	16.067

De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:

Stand begin van het jaar	16.067	17.229
Inleg	1.658	2.772
Beleggingsopbrengsten	2.566	-2.247
Waardeoverdrachten	-179	-1.687
Stand eind van het jaar	20.112	16.067

13 Schulden en overlopende passiva

	2009	2008
Schulden uit hoofde van cash collateral	355	3.675
Belastingen en premies sociale verzekeringen	315	264
Herverzekeraar	-	616
Waardeoverdrachten	229	62
Overige schulden en overlopende passiva pensioenen	327	223
Overige schulden en overlopende passiva beleggingen	377	734
Totaal	1.603	5.574

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Overige informatie

Beleggingsportefeuille

De totale beleggingsportefeuille bedraagt € 332.318 duizend (2008: € 284.453 duizend) en is als volgt samengesteld:

	2009	2008
Vastgoed	6.809	2.915
Aandelen	52.262	25.736
Vastrentende waarden	161.080	155.382
Overige beleggingen	93.161	80.891
Derivaten activa	215	8.889
Derivaten passiva	-735	-1.114
Vorderingen met betrekking tot beleggingen	146	96
Schulden met betrekking tot beleggingen	-732	-4.409
Totaal voor risico pensioenfondsen	312.206	268.386
Totaal voor risico deelnemers	20.112	16.067
Totaal	332.318	284.453

Mutaties beleggingen voor risico pensioenfonds

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
2009					
Balanswaarde begin jaar	2.915	25.736	155.382	80.891	264.924
Aankopen	2.140	11.377	70.159	5.623	89.299
Verkopen	-	-	-68.448	-	-68.448
Waardeveranderingen	1.754	15.149	5.870	6.647	29.420
Mutatie liquiditeiten			-1.883		-1.883
Balanswaarde einde jaar	6.809	52.262	161.080	93.161	313.312
2008					
Balanswaarde begin jaar	4.683	41.390	162.031	69.573	277.677
Aankopen	-	1.487	66.633	-	68.120
Verkopen	-	-	-67.814	-	-67.814
Waardeveranderingen	-1.768	-17.141	-5.916	11.318	-13.507
Mutatie liquiditeiten			448		448
Balanswaarde einde jaar	2.915	25.736	155.382	80.891	264.924

De presentatie van het mutatieoverzicht is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. De mutatie in liquiditeitenfondsen en banktegoeden is in het overzicht opgenomen, waardoor het totaal van de vastrentende waarden direct aansluit met de balans. De vergelijkende cijfers van 2008 zijn aangepast. Derivaten zijn (onveranderd) niet in dit overzicht opgenomen.

Mutaties beleggingen voor risico deelnemers

	2009	2008
Balanswaarde begin van het jaar	16.067	17.229
Aankopen	22.304	9.221
Verkopen	-19.764	-5.538
Waardeveranderingen	2.385	-2.736
Mutatie spaarrekeningen	-880	-2.109
Balanswaarde eind van het jaar	20.112	16.067

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een overeenkomst betreffende pensioenuitvoering en bestuursondersteuning afgesloten voor de periode tot en met 31 december 2010. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 654 duizend (2008: € 412 duizend).

Verder heeft het pensioenfonds het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico herverzekerd. De overeenkomst is aangegaan voor de periode tot en met 31 maart 2012. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 1.316 duizend (2008: € 3.140 duizend).

Voorwaardelijke verplichtingen

De actuariële waarde van de indexeringsachterstand bedraagt € 2.131 duizend (2008: nihil). Jaarlijks neemt het bestuur een besluit over de indexering van de pensioenrechten, inclusief de inhaal van de ontstane indexeringsachterstand.

Risicobeheer

In het bestuursverslag worden de belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt besproken en wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beheersen. In deze paragraaf van de jaarrekening worden alleen de financiële risico's beschreven en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico van het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de dekkingsgraad als solvabiliteitsratio gehanteerd.

Het vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB. Dit scenario geeft een schatting van het neerwaartse risico bij een horizon van één jaar met een betrouwbaarheidsniveau van 97,5%. Dit betekent dat het vereist eigen vermogen zodanig wordt berekend dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat binnen een termijn van één jaar de waarde van de nettoactiva lager is dan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Het tekort van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen bedraagt € 3.731 duizend (2008: tekort € 13.893 duizend):

	2009	2008
Vereiste buffers		
• Rentemismatchrisico	18.216	10.584
• Vastgoedrisico en aandelenrisico	23.431	23.533
• Valutarisico	7.663	-
• Commodityrisico	2.183	1.798
• Kredietrisico	6.185	475
• Verzekeringstechnisch risico	7.187	6.874
Totaal	64.865	43.264
Diversificatie van risico's	-26.641	-12.190
Totaal vereist eigen vermogen	38.224	31.074
Aanwezig eigen vermogen	34.493	17.181
Tekort	3.731	13.893

De solvabiliteitstoets voor 2009 is gebaseerd op de samenstelling van de beleggingsportefeuille volgens de werkelijke beleggingsmix ultimo 2009 (2008: strategische beleggingsmix). Voor de solvabiliteitstoets wordt de hoogste uitkomst van het vereist eigen vermogen volgens de feitelijke beleggingsmix en de strategische beleggingsmix gehanteerd.

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de nettoactiva voor risico pensioenfonds en de pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds. De dekkingsgraad bedraagt 112,2% (2008: 106,4%). De met het vereist eigen vermogen overeenkomende dekkingsgraad bedraagt 113,5% (2008: 111,6%).

Het minimaal vereist eigen vermogen van 5% bedraagt € 14.138 duizend (2008: € 13.426 duizend).

De ontwikkeling van de dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2009	2008
Dekkingsgraad begin van het jaar	106,4%	131,6%
Resultaat beleggingsactiviteiten	11,1%	-1,1%
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	-2,6%	-5,7%
Wijziging markttrente voorziening pensioenverplichtingen	2,6%	-20,5%
Indexering pensioenrechten	0,1%	-1,3%
Wijziging actuariële grondslagen	-4,7%	0,0%
Overig	-0,7%	3,4%
Dekkingsgraad eind van het jaar	112,2%	106,4%

Ten behoeve van de berekening van de dekkingsgraad is het herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen gesaldeerd met de voorziening pensioenverplichtingen.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad wordt uitgedrukt als wijziging ten opzichte van de dekkingsgraad primo verslagjaar. Hierdoor kunnen kruiseffecten ontstaan, die mede zijn weergegeven onder overige oorzaken.

Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden de pensioenverplichtingen contant gemaakt tegen de reële rente. De reële rente wordt berekend door de nominale markttrente te verminderen met de geschatte inflatiecomponent. Deze benaderingswijze wordt gebruikt omdat de reële rentetermijnstructuur niet rechtstreeks kan worden gebaseerd op marktinformatie.

De reële dekkingsgraad bedraagt 77,2% (2008: 77,8%) en is gebaseerd op een afgeleide reële markttrente van 1,3% (2008: 1,5%).

Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 140 van de Pensioenwet een kortetermijnherstelplan bij De Nederlandsche Bank ingediend. Het herstelplan is gebaseerd op een geschatte dekkingsgraad per 31 december 2008 van 104,2%. Het herstelplan is erop gericht dat het pensioenfonds binnen vijf jaar weer beschikt over het minimaal vereist eigen vermogen (dekkingsgraad 105%). De werkelijke dekkingsgraad bedroeg echter 106,4%, zodat het kortetermijnherstelplan niet verplicht was. Het kortetermijnherstelplan is inmiddels ingetrokken.

Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 138 van de Pensioenwet tevens een langetermijnherstelplan bij DNB ingediend. Het herstelplan is erop gericht dat het pensioenfonds binnen 15 jaar weer beschikt over het vereist eigen vermogen. Het plan gaat uit van bestaand premiebeleid, indexeringsbeleid en beleggingsbeleid.

Het herstelplan kan als volgt worden samengevat:

- indien per 31 december van enig jaar de dekkingsgraad lager is dan het minimaal vereist vermogen (105%), stort de werkgever een extra premie, waardoor binnen een jaar het dekkingstekort is opgeheven;

- indien per 31 december van enig jaar de dekkingsgraad lager is dan het vereist vermogen (ongeveer 112%) en in het volgend jaar indexering wordt toegekend volgens het indexeringsbeleid, stort de werkgever de daarvoor benodigde extra premie.

In juni 2009 heeft het pensioenfonds een beschikking van DNB ontvangen, waarin wordt aangegeven dat DNB heeft ingestemd met het herstelplan. De vermogenspositie van het pensioenfonds is in 2009 sterk verbeterd.

Het solvabiliteitsrisico wordt beïnvloed door de volgende financiële risico's: rentemismatchrisico, beleggingsrisico, liquiditeitsrisico en verzekeringstechnisch risico.

Rentemismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden (voornamelijk obligaties) en de pensioenverplichtingen. De rentegevoeligheid van de verplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de waarde van de pensioenverplichtingen, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden.

De modified duration van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen en de duration mismatch zijn als volgt:

	2009	2008
Vastrentende waarden	5,4	5,7
Vastrentende waarden inclusief rentederivaten	10,6	10,9
Gewogen ten opzichte van pensioenverplichtingen	8,1	8,5
Pensioenverplichtingen	13,3	14,3
Mismatch	5,2	5,8

Als de marktrente (rentetermijnstructuur) met één procentpunt stijgt, daalt de waarde ongeveer met de modified duration als percentage. Bij een rentestijging daalt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de pensioenverplichtingen, waardoor de dekkingsgraad verbetert. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de pensioenverplichtingen, waardoor de dekkingsgraad verslechtert. Een daling van de nominale marktrente met één procentpunt resulteert in een daling van de dekkingsgraad met ongeveer 5 procentpunten (2008: ongeveer 6 procentpunten). Hierbij is het effect van een renteverandering op de waarde van vastgoed en aandelen buiten beschouwing gelaten.

Hiervoor is ervan uitgegaan dat de marktrente voor alle looptijden in gelijke mate stijgt of daalt. Er kan echter sprake zijn van verschillen in de rentebeweging voor verschillende looptijden. De lange rente kan bijvoorbeeld sterker stijgen of dalen dan de korte rente. Veranderingen in de rentecurve worden niet gemeten aan de hand van de modified duration, maar hebben wel invloed op de rentemismatch.

Beleggingsrisico

Vastgoedrisico

Vastgoedrisico is het risico dat de waarde van vastgoed en vastgoedaandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastgoed. De portefeuille vastgoed maakt ongeveer 2% (2008: ongeveer 1%) uit van de totale beleggingen. Een waardedaling van de vastgoedbeleggingen met 10% resulteert in een te verwaarlozen daling van de dekkingsgraad (2008: idem).

Aandelenrisico

Aandelenrisico is het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost aandelen. De aandelenportefeuille maakt ongeveer 17% (2008: ongeveer 9%) uit van de totale beleggingsportefeuille. Een waardedaling van de portefeuille met 10% resulteert in een daling van de dekkingsgraad met ongeveer 2 procentpunten (2008: ongeveer 1 procentpunt).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Van de beleggingen luidt omgerekend € 43.259 duizend (2008: € 28.170 duizend) in een andere valuta dan de euro.

De valutapositie (uitgedrukt in euro's) kan als volgt worden geanalyseerd:

	Aandelen	Vastrentende waarden	Overig	Totaal	Valuta- derivaten	Netto positie
2009						
Amerikaanse dollar	17.731	1.007	7.191	25.929	-624	25.305
Japanse yen	3.495	-	-	3.495	-532	2.963
Britse pond	-	1.310	-	1.310	-1.340	-30
Deense kroon	-	3.872	-	3.872	-3.981	-109
Overige valuta	8.573	80	-	8.653	1.088	9.741
Totaal	29.799	6.269	7.191	43.259	-5.389	37.870
2008						
Amerikaanse dollar	9.603	2.106	3.874	15.583	-1.867	13.716
Japanse yen	1.882	-	-	1.882	-	1.882
Britse pond	-	5.112	11	5.123	-2.352	2.771
Deense kroon	-	1.556	-	1.556	-1.434	122
Overige valuta	3.569	516	-59	4.026	259	4.285
Totaal	15.054	9.290	3.826	28.170	-5.394	22.776

In overige valuta zijn begrepen valuta van opkomende landen tot een bedrag van € 7.119 duizend (2008: € 2.881 duizend).

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds of de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert niet nakomen. Informatie over de kredietwaardigheid van de portefeuille op basis van credit ratings en over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastrentende waarden. Ongeveer 92% (2008: 94%) van de totale portefeuille heeft de hoogste rating AAA.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien verreweg het grootste deel van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels. Dit neemt niet weg dat ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot de contractuele verplichting tot bijstorting.

Verzekeringstechnisch risico

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Door toepassing van de AG-prognosetafels 2005-2050 met correcties voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting. Vooruitlopend op nog te publiceren nieuwe AG-prognosetafels is de voorziening pensioenvoorziening in verband met de gestegen levensverwachting ultimo 2009 verhoogd met 4,6%.

Toelichting op de rekening van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

Baten en lasten pensioenactiviteiten

14 Premies

	2009	2008
Basispremie inclusief kostenopslag	5.329	4.750
Extra premie ten behoeve van toeslagverlening	4.031	-
Individuele koopsommen sociaal plan	4.604	-
Overig	302	-
Werkgeversdeel totaal	14.266	4.750
Werknemersdeel	848	894
Totaal voor risico pensioenfonds (toegezegd-pensioenregeling)	15.114	5.644
Totaal voor risico deelnemers (beschikbare-premieregelingen)	1.658	2.772
Totaal	16.772	8.416

In de premiebaten 2009 is begrepen een bedrag van € 287 duizend met betrekking tot voorgaande jaren.

De kostendeekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt € 13.956 duizend (2008: € 5.328 duizend).

De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

	2009	2008
Pensioenopbouw	7.529	3.257
Toegezegde indexering	3.598	-
Risicopremies overlijden	222	265
Risicopremies arbeidsongeschiktheid	436	700
Pensioenuitvoeringskosten	791	593
Solvabiliteitsopslag	1.380	513
Voorwaardelijke toekomstige indexering	-	-
Totaal	13.956	5.328

15 Waardeoverdrachten

Hieronder is opgenomen het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen. Verder zijn hieronder opgenomen waardeoverdrachten onder de beschikbare-premieregelingen.

	2009	2008
Inkomende waardeoverdrachten individueel	415	363
Inkomende waardeoverdrachten collectief	-	2.625
Totaal inkomende waardeoverdrachten	415	2.988
Uitgaande waardeoverdrachten individueel	-353	-227
Totaal uitgaande waardeoverdrachten	-353	-227
Totaal voor risico pensioenfonds (toegezegd-pensioenregeling)	62	2.761
Uitgaande waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-179	-1.687
Totaal voor risico deelnemers (beschikbare-premieregelingen)	-179	-1.687
Totaal	-117	1.074

16 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen, inclusief het effect van de salarisontwikkeling.

	2009	2008
Pensioenopbouw actieve deelnemers	6.080	2.190
Salarisontwikkeling actieve deelnemers	1.578	1.117
Totaal	7.658	3.307

De pensioenopbouw 2009 heeft tot een bedrag van € 3.639 duizend betrekking op de inkoop van (toekomstige) pensioenrechten van (gewezen) deelnemers in het kader van een sociaal plan van de werkgever.

17 Indexering

	2009	2008
Indexering gewezen deelnemers	1.319	719
Indexering pensioengerechtigden	2.302	1.538
Totaal	3.621	2.257

De premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) en de ingegane pensioenen zijn per 1 april 2009 verhoogd met 1,68% (1 april 2008: 1,60%).

18 Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de marktrente per balansdatum op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

	2009	2008
Totaal	7.347	10.582

19 Wijziging marktrente

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert onder invloed van veranderingen in de marktrente.

	2009	2008
Totaal	6.984	-43.614

In 2009 is de afgeleide marktrente gestegen van 3,6% tot 3,9% en in 2008 gedaald van 4,8% tot 3,6%.

20 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen en kosten van de verslagperiode.

	2009	2008
Onttrekking pensioenen	12.740	11.668
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	188	175
Totaal	12.928	11.843

21 Pensioenrechten waardeoverdrachten

Hieronder zijn opgenomen de toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot inkomende waardeoverdrachten en de onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot uitgaande waardeoverdrachten.

	2009	2008
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten individueel	-542	-305
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten collectief	-	-1.048
Totaal pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	-542	-1.353
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten individueel	537	216
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten collectief	-	14
Totaal pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	537	230
Totaal	-5	-1.123

22 Wijziging actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen zijn de uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is gebaseerd. Onder wijziging actuariële grondslagen is het effect van aanpassing van de bestandsgrondslagen, economische grondslagen en kostengrondslagen op de voorziening opgenomen.

	2009	2008
Totaal	-13.328	-

Volgens eind 2009 door het CBS gepubliceerde overlevingstafels is de levensverwachting (verder) toegenomen ten opzichte van eerdere prognoses. Vooruitlopend op nog te publiceren nieuwe AG-prognosetafels zijn de pensioenverplichtingen in verband met de gestegen levensverwachting verhoogd met 4,6%. Dit percentage is een schatting van het effect van de in het recente verleden vastgestelde verbetering van de levensverwachting en de verwachte verbetering van de trend.

23 Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

	2009	2008
Actuariële resultaten, per saldo	-1.049	617
Overig	-8.038	-
Totaal	-9.087	617

De actuariële resultaten zijn als volgt samengesteld:

Sterfte	-480	575
Arbeidsongeschiktheid	-355	-
Overig	-214	42
Totaal	-1.049	617

De toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen van € 8.038 duizend in 2009 betreft een correctie voorgaande jaren, die betrekking heeft op herverzekerde pensioenverplichtingen.

24 Pensioenuitkeringen

	2009	2008
Ouderdomspensioen	9.908	9.339
Partnerpensioen	2.636	2.395
Wezenpensioen	32	32
Arbeidsongeschiktheidspensioen	77	79
Totaal	12.653	11.845

25 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2009	2008
Inleg	-1.658	-2.772
Beleggingsopbrengsten	-2.566	2.247
Waardeoverdrachten	179	1.687
Totaal	-4.045	1.162

26 Herverzekeringen

	2009	2008
Premies herverzekering	-107	-965
Uitkeringen herverzekering	189	90
Mutatie herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen	6.895	2.820
Totaal	6.977	1.945

In de herverzekeringspremie 2009 is een correctie met betrekking tot voorgaande jaren van € 551 duizend begrepen. De mutatie herverzekeringsdeel voorziening pensioenverplichtingen heeft voor bedrag van € 6.408 duizend betrekking op een correctie met betrekking tot voorgaande jaren.

27 Pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft de kosten met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling. De kosten van vermogensbeheer zijn hierin niet begrepen.

	2009	2008
Kosten pensioenuitvoering en bestuursondersteuning	531	424
Kosten accountant en actuaris	256	232
Overige kosten	80	65
Totaal	867	721

Baten en lasten beleggingsactiviteiten

28 Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Onder beleggingsopbrengsten zijn opgenomen de op de verslagperiode betrekking hebbende:

- directe beleggingsopbrengsten (rente en door beleggingsfondsen uitgekeerd dividend);
- indirecte beleggingsopbrengsten (waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen);
- kosten van vermogensbeheer (exclusief kosten ten laste van beleggingsfondsen).

	Direct	Waarde- verandering	Totaal
2009			
Vastgoed	177	1.754	1.931
Aandelen	336	15.149	15.485
Vastrentende waarden	2.246	5.870	8.116
Renteoverlayfondsen	-	2.509	2.509
Commodityfondsen	-	770	770
Multistrategyfondsen	-	3.368	3.368
Rentederivaten	-65	-1.740	-1.805
Valutaderivaten	-	12	12
Totaal vóór kosten	2.694	27.692	30.386
Kosten van vermogensbeheer			-573
Totaal			29.813

2008

Vastgoed	190	-1.768	-1.578
Aandelen	117	-17.141	-17.024
Vastrentende waarden	2.912	-5.916	-3.004
Renteoverlayfondsen	-	17.452	17.452
Commodityfondsen	-	-1.929	-1.929
Multistrategyfondsen	-	-4.205	-4.205
Rentederivaten	137	8.456	8.593
Valutaderivaten	-	26	26
Totaal vóór kosten	3.356	-5.025	-1.669
Kosten van vermogensbeheer			-870
Totaal			-2.539

29 Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers

	2009	2008
Directe beleggingsopbrengsten	181	489
Waardeveranderingen	2.385	-2.736
Totaal	2.566	-2.247

De kosten van vermogensbeheer (inclusief transactiekosten en kosten ten laste van beleggingsfondsen) zijn begrepen in waardeveranderingen.

Overige informatie

Medewerkers

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders van het pensioenfonds ontvangen geen bezoldiging.

Honorarium accountant

De accountantskosten zoals bedoeld in artikel 382a Titel 9, Boek 2 BW bedragen € 66 duizend (2008: € 69 duizend). De kosten hebben nagenoeg volledig betrekking op de controle van de jaarrekening.

Belastingen

Het pensioenfonds is op grond van de aard van de activiteiten vrijgesteld van belastingheffing voor de vennootschapsbelasting.

Rotterdam, 15 juni 2010

Bestuur

Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds BP Nederland te Rotterdam is aan Mercer Certificering B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2009.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangevane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangevane tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds BP Nederland is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Amstelveen, 15 juni 2010

Drs. A.H. Venemans AAG

verbonden aan Mercer Certificering B.V.

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2009 van Stichting Pensioenfonds BP te Rotterdam bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds BP per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 15 juni 2010

Ernst & Young Accountants LLP
w.g. S.B. Spiessens RA